

Parashat Behaalotekha

Kindling the Candelabrum

NUMBERS 8:1–4

Kindling the candelabrum has already been mentioned twice in the Torah.¹ However, this passage contains a practical command that was not previously stated, and which is relevant beginning from the very first day of service in the Tabernacle. Some explain that this passage appears here in order to complement the preceding description of the gifts of the tribal princes to the Tabernacle. Each tribe's prince gave a donation, with the exception of Aaron, prince of the tribe of Levi. Therefore, the verse mentions Aaron's role in kindling the candelabrum, which is parallel to the offerings brought by the other tribal princes in honor of the inauguration of the Tabernacle.²

- 8** **1 The Lord spoke to Moses, saying:**
- 2 Speak to Aaron, and say to him: When you kindle the lamps, the seven lamps shall illuminate toward the front of the candelabrum,** the middle branch, which forms the body of the candelabrum. The branches of the candelabrum culminated with lamps, which were vessels that held the oil and wicks with a spout that could be turned in any direction. Aaron was commanded to ensure that these spouts would face the middle branch of the candelabrum.³ Alternatively, some commentaries explain that this verse means that the spouts should face the area in front of the candelabrum,⁴ either the curtain separating the Sanctuary from the Holy of Holies or the table for the showbread.⁵
- 3 Aaron did so; toward the front of the candelabrum he kindled its lamps, as the Lord had commanded Moses.**
- 4 This is the craftsmanship of the candelabrum: Hammered gold; from its base to its decorative flowers on its branches, it is hammered;** the entire candelabrum was sculpted from one piece of gold, without welding or otherwise attaching other pieces. **Like the vision that the Lord showed Moses, so he crafted the candelabrum.** From the descriptions in the Torah, it is difficult to fully understand what the candelabrum was supposed to look like, including the shape and number of its decorative knobs and flowers. Consequently, God showed Moses an image of the candelabrum on Mount Sinai, and then Moses was able to instruct the artisans as to its construction.

Kindling the lamps of the candelabrum

Taking the Levites

NUMBERS 8:5–26

The work of the Levites in the Tabernacle was described in the opening chapters of Numbers. However, their role requires more than just the performance of certain actions; it requires a high level of sanctity. Consequently, their induction includes a purification ritual. After describing the role of the priests in kindling the candelabrum, the Torah issues a command with regard to the manner in which the Levites, who are subordinate to the priests, are to be inducted into their role.

- 5 The Lord spoke to Moses, saying:**
- 6 Take the Levites from among the children of Israel, and purify them.**
- 7 So shall you do to them, to purify them: Sprinkle upon them purification water from a red heifer (see 19:1–13), and they shall pass a razor over all their flesh, shaving off all the**

פרשת בהעלתך

ח וַיִּדְבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־אַהֲרֹן וְאִמְרַתְּ אֵלָיו בְּהֵעֲלֹתְךָ אֶת־ח הַנִּזְרֹת אֶל־מוֹל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ וַיֵּאָרוּ שְׂבַעֲת הַנִּזְרוֹת: וַיַּעַשׂ בֶּן אַהֲרֹן אֶל־מוֹל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ הָעֶלְיָה נִרְתְּיָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמִּזְבֵּחַ מִקְשָׁה זָהָב עַד־יִרְכָּה עַד־פְּרָחָה מִקְשָׁה הוּא כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה בֶּן עֶשְׂרֵה אֶת־הַמִּזְבֵּחַ:

וַיִּדְבֶּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: קַח אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְטַהַרְתָּ אֹתָם: וְכַהֲתַעֲשֶׂה לָהֶם לְטַהֲרֵם הַיּוֹם עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת וְהַעֲבִירוּ תֵעָר עַל־כָּל־בְּשָׂרָם וְכַבְּסוּ בַגְדֵיהֶם וְהִטְהָרוּ: וְלָקְחוּ פֶרֶךְ בֶּן־בָּקָר וּמִנְחָתוֹ סֹלֶת בָּלוּלָה בַשֶּׁמֶן וּפְרֹ־שֵׁנִי בֶן־בָּקָר תִּקַּח לְחֲטָאת: וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֱהֱל מוֹעֵד וְהִקְהַלְתָּ

רש"י

1 | קח את הלוויים. קחם בקדושים: 'אשריכם שתוכו להיות שמשים למקום:

2 | הַיּוֹם עֲלֵיהֶם מִי חֲטָאת. כל חסר הפקדה, מפני טמא מתים שבהם: והעבירו תערה. מנחתי בקדמי רבי משה הדקדקן. לפי שנתנו כפקדה על הכבודות שעבדו עבודה זרה, והיא קרויה 'זבחי מתים' (תהלים קו, כח) והמנענע קרוי 'מת' (להלן יב, יג) הזקיקם תגלחת פמנענעם:

3 | וְלָקְחוּ פֶרֶךְ בֶּן־בָּקָר. והוא עולה, כמו שכתוב: 'ועשה חת החתד... עולה' (להלן פסוק יב), והוא קרבן צבוע בעבודה זרה (להלן טו, כד): ופר שני. מה תלמוד לומר 'שני'? לומר לך, מה עולה לא נחבלת חף חטאת לא נחבלת, וכו' יש סמך לדבריו בתורת פהנים (חובה פרק ג, ד). וחומר חני שהולחת שעה היתה, ששעיר היה להם להביא לחטאת עבודה זרה עם פר העולה:

4 | והקהלת את כל עדת. לפי שהלוים נתנים קרבן

1 | וַזֶּה מַעֲשֵׂה הַמִּזְבֵּחַ. שהקדוה הקדוש קרוי הוא פחצפע לפי שנתקשה בה, לכך נאמר: 'זוה' מקשה. כטדיין פלעו, לשון: 'דח לך נקשן' (תהלים ה, ו). עשת של כפר זהב היתה, ומקיש פקדנס וחונתך ככשיל לפשט חיבדיה פתקונך, ולא נעשית חיבדים חיבדים על ידי חבור: עד ירכה עד פרחיה. ירכה היא השדה שעל הקגלים, חלול, פדקך מנורות פסוף שלפני השרים: עד ירכה עד פרחיה. כלומר גופה של מנורה כלה וכל התלוי בה: עד ירכה. שהיא חיבר גדול: עד פרחיה. שהיא מעשה דק שבה, הפל 'מקשה'. ודקך 'עד' לשמש פלשון זה, כמו: 'מגדיש ועד קמה ועד פקם זית' (שופטים טו, ה): כַּמְרָאָה אֲשֶׁר הִרְאָה וְגו'. פתבנית חשך הראהו בה, כמו שנתמר: 'יראה ועשה פתבניתם' וגו' (שמות כה, מ). בן עשה את המנורה. מי שעשה. ומדקש חגגה: על ידי הקדוש קרוי הוא נעשית מחליה:

פרק ח
ב | בהעלתך. למה נסמכה פקדת המנורה לפקדת הנשיאים? לפי שפקדה חרדן חגפת הנשיאים חלשה דעתו, שלא היה עמם בחנה לא הוא ולא שבתו, חמר לו הקדוש קרוי הוא: חייך, שלך גדולה משלםם שחתה מדליח ומיטיב חת הנרות: בהעלתך. על שם שהלהב עולה פתוב בהדלקתן לשון עליה, שניך להדליח עד שתהא שלהבת עולה מאליה. ועוד דקשו רבותנו מפאן שמעלה היתה לפע המנורה שעליה הפהן עומד ומיטיב: אל מול פני המנורה. חל מול נר החמענע, שאינו פקנס חלף בגוף של מנורה: יאירו שבעת הנרות. ששה שעל ששת הקנים, שלשה המנוריים פונים למול החמענע הפתילות שבהן, וכן שלשה המנוריים ראשי הפתילות למול החמענע. ולמה? פדי שלא יחמרו: לחוקה הוא קרוי:

ג | ויעש בן אהרן. להגיד שחזו של חרדן שלא שנה:

hair on their heads, beards and bodies, and they shall wash their clothes and become pure by immersing in a ritual bath.
8 They, the Levites, shall take a young bull as a burnt offering, and its meal offering, made from high-quality flour mixed

with oil; and a second young bull you, Moses, shall take as a sin offering as part of their purification process.
9 You shall bring the Levites before the Tent of Meeting and

you shall assemble the entire congregation of the children of Israel, as this matter pertains to them as well.

- 10** You shall bring the Levites before the Lord; and the representatives of the children of Israel shall lay their hands upon the Levites. The representatives may have been the Sanhedrin or the firstborn, who were replaced by the Levites.⁶ The laying of the hands in this ceremony was parallel to the rite of one who brings an offering, who must lay his hands upon the head of the offering he brings. By this act, the Levites were designated as a sort of offering, consecrated by the nation to work in the Tabernacle instead of the firstborn and to act as representatives of the entire nation.⁷
- 11** Aaron shall wave the Levites as a wave offering before the Lord from the children of Israel, and they shall be designated to perform the service of the Lord. Similar to an offering, the Levites were bestowed with a special status, for which they had to undergo preparatory rites parallel to those of an offering. Just as a priest waves parts of certain offerings, so Aaron was commanded to wave the Levites. This was a difficult procedure that required great physical strength.
- 12** The children of Israel shall lay their hands on the heads of the Levites, and the Levites shall lay their hands upon the heads of the two bulls, which are the offerings actually sacrificed on the altar; and you shall perform the one as a sin offering, and the one as a burnt offering, to the Lord, to atone for the Levites.
- 13** You shall have the Levites stand before Aaron and before his sons, and you, Moses, shall also wave them as a wave offering to the Lord as part of their rite of sanctification.
- 14** You shall separate the Levites from the midst of the children of Israel, and the Levites shall be Mine as My honor guard.
- 15** Thereafter the Levites shall come to serve the Tent of Meeting; you shall purify them, and wave them as a wave offering before they come to serve.
- 16** For they are given to Me^d from among the children of Israel. In place of the one that emerges first from each womb, the

firstborn, of all the children of Israel, I have taken them for Myself.

- 17** For all the firstborn among the children of Israel are Mine, man and animal; on the day that I smote all the firstborn in the land of Egypt I sanctified them for Myself, to serve Me.
- 18** I have then taken the Levites in place of all the firstborn among the children of Israel.
- 19** I have given the Levites, given to Aaron and to his sons from among the children of Israel, to perform the service of the children of Israel in the Tent of Meeting, and to atone for the children of Israel, and accordingly there shall not be a stroke against the children of Israel, when the children of Israel approach the Sanctuary. The regular watch of the Levites will ensure that the Israelites do not touch sanctified items improperly, and it will thereby protect the Israelites from harm. The Levites required training for their position to remain in the Tabernacle or Temple, to perform services there and to prevent those who were not fit from entering. It was difficult to demand this of the firstborn of every Israelite household, but possible to set aside one small tribe for this purpose.⁸
- 20** Moses, Aaron, and the entire congregation of the children of Israel did to the Levites in accordance with everything that the Lord commanded Moses with regard to the Levites, so the children of Israel did to them.
- 21** The Levites purified themselves, and they washed their clothes, and Aaron waved them as a wave offering before the Lord. Aaron atoned for them to purify them and thereby elevate them so that they would be worthy of their task.
- 22** Thereafter the Levites came to perform their service in the Tent of Meeting before Aaron, and before his sons; as the Lord had commanded Moses with regard to the Levites, so they did to them.
- 23** The Torah continues the previous topic and concludes the section: **The Lord spoke to Moses, saying:**
- 24** This is with regard to the Levites: From twenty-five years

DISCUSSION

8:16 | **For they are given [netunim netunim] to Me:** The word given [*netunim*] is repeated in this phrase in order to indicate that the Levites are entirely given to God, to the point that their status applies even to their children. Another interpretation is that they are given in two manners: Once by their own free will, and once in that they have been selected by God. Alternatively, they are given on their own

merit and as replacements for the firstborn (see Sforno).

8:24 | **From twenty-five years old and above:** This instruction is different than what was stated above, with regard to the Levites from the family of Kehat: "From thirty years old and above and until fifty years old, all those enlisted for duty, to perform labor in the Tent of Meeting" (4:3).

Apparently, the Levites began their service at the age of twenty-five, therefore for the first five years they trained and acted as replacements in the performance of the actual service. When they reached the age of thirty, they were considered mature and reliable enough to be appointed to their own positions of service (see *Bekhor Shor* here, and 4:3, 22).

י אֶת־כָּל־עַדַּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וְהִקְרַבְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי יְהוָה וְסַמְכוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל
 יא אֶת־יְדֵיהֶם עַל־הַלְוִיִּם: וְהִנִּיף אֹהֶרֶן אֶת־הַלְוִיִּם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה מֵאֵת בְּנֵי
 יב יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לַעֲבֹד אֶת־עַבְדַּת יְהוָה: וְהַלְוִיִּם יִסְמְכוּ אֶת־יְדֵיהֶם עַל רֹאשׁ
 הַפָּרִים וְעִשָּׂה אֶת־הָאֶחָד חֲטָאת וְאֶת־הָאֶחָד עֹלָה לַיהוָה לְכַפֵּר עַל־הַלְוִיִּם:
 יג וְהֵעֵמַדְתָּ אֶת־הַלְוִיִּם לִפְנֵי אֹהֶרֶן וּלְפָנָי בְּנֵי וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה לַיהוָה: וְהִבְדַּלְתָּ
 טו אֶת־הַלְוִיִּם מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיוּ לִי הַלְוִיִּם: וְאַחֲרֵי־כֵן יָבֹאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד
 טז אֶת־אֹהֶל מוֹעֵד וְטַהַרְתָּ אֹתָם וְהִנַּפְתָּ אֹתָם תְּנוּפָה: כִּי נִתְּנִים נִתְּנִים הִמָּה לִי
 ז אֶת־כָּל־בְּכוֹר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תַּחַת פְּטָרַת כָּל־רֶחֶם בְּכוֹר כָּל מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְקַחְתִּי אֹתָם
 יז לִי: כִּי לִי כָל־בְּכוֹר בְּבִנְיָאֵל בְּאֵדָם וּבִבְהֵמָה בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל־בְּכוֹר בְּאֶרֶץ
 יח מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי אֹתָם לִי: וְאָקַח אֶת־הַלְוִיִּם תַּחַת כָּל־בְּכוֹר בְּבִנְיָאֵל:
 יט וְאַתְּנָה אֶת־הַלְוִיִּם נִתְּנִים וְלֹא־הָרָן וּלְבָנָיו מִתּוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲבֹד אֶת־עַבְדַּת
 כ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל בְּאֹהֶל מוֹעֵד וּלְכַפֵּר עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה בְּבִנְיָאֵל נֶגֶף
 כג בְּגִשְׁתָּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־הַקֹּדֶשׁ: וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה וְאֹהֶרֶן וְכָל־עַדַּת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
 כד לְלוֹאִים כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה לְלוֹאִים בֶּן־עֶשְׂרֹן לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:
 כה וַיִּתְחַטְּאוּ הַלְוִיִּם וַיִּכְבְּסוּ בְּגִדֵיהֶם וַיִּנָּף אֹהֶרֶן אֹתָם תְּנוּפָה לִפְנֵי יְהוָה וַיִּכַּפֵּר
 כו עֲלֵיהֶם אֹהֶרֶן לְטַהֲרֵם: וְאַחֲרֵי־כֵן בָּאוּ הַלְוִיִּם לַעֲבֹד אֶת־עַבְדַּתְּם בְּאֹהֶל
 כז מוֹעֵד לִפְנֵי אֹהֶרֶן וּלְפָנָי בְּנֵי כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה עַל־הַלְוִיִּם בֶּן עֶשְׂרֹן
 כח לָהֶם: וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: זֹאת אֲשֶׁר לְלוֹאִים מִבֶּן חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים

רש"י

כמקרא זה, להודיע חמתן שתוכן חזקתיהן במקרא
 אחד כמנען תמשה חמשי תורה, כך לחיתו גבראשית
 רפה (ג. ה) ולא יהיה בבני ישראל נגף. שלא ינטקבו
 לגשת חל הקדש, שאם יגשו יהיה נגף:
 כו ויעש משה ואהרן וכל עדת וגו'. משה העניקו, ואהרן
 הניח, ושקחל סמכו חת ודיהם:
 כז כאשר צוה ה' וגו' בן עשור. להצד שבח העושין
 והנעשה פקו, שאחד מהם לא עבד.

עבודת הקדש - ויריעות וקדשים הנקחים בגינת הקדש
 הקדשים; והשלישית לבני מקרי (להלן פסוק טו):
 טו נתנים נתנים. נתנים למשא, נתנים לשיר: פטרת.
 פתיחת:
 יז כי לי כל בכור. שלי היו הכבודות פקו הדיון, שהגנתו
 עליהם בין גבולי מנעים ולקחתו חותם לי, עד שטענו
 פעגל, ועקשיו: "ואקח חת הלוים" וגו' (להלן פסוק יח):
 יט ואתנה וגו'. חמשה פעמים נאמר בני ישחל'

פפקה תחתיהם, יבואו ויעמדו על הקדשם ויסמכו חת
 ודיהם עליהם:
 יא והניף אהרן את הלוים תנופה. כדך שחשם מלכע
 טעון תנופה חי (ויקרא יד, יב). שלש תנופות נאמרו
 פפקשה זו: הראשונה לבני קהת, לכך נאמר כס: "והיו
 לעבד חת עבדת ה'", לפי שעבודת הקדש הקדשים עליהם.
 "החלו והשליחו" וגו' (לעיל ג, לח). השניה לבני גרשון, לכך
 נאמר כס: "תנופה לה" (להלן פסוק יג), שאף עליהם היתה

old and above^D he shall enlist to perform duty in the work of the Tent of Meeting.

- 25 From fifty years old, he shall return from the duty of the work, and he shall work no more in physically demanding labor such as carrying the vessels.

Second Pesah

NUMBERS 9:1–14

This passage, which precedes the opening section of the book of Numbers chronologically, begins with a reminder to the Israelites to sacrifice the paschal lamb in the year following the exodus from Egypt. Now that the Tabernacle has been constructed and the Divine Presence rests there, the nation is commanded to bring this offering, which in the previous year, in Egypt, had been mandated as a personal commandment to each individual. The nation as a whole observes this commandment, but there are individuals who are unable to do so due to being ritually impure. In response to their request, God introduces the laws of the second *Pesah*. This is one of the few instances in the Torah where a commandment is introduced as a divine solution to a human request.

- 9 **1 The Lord spoke to Moses in the Tent of Meeting in the wilderness of Sinai, during the second year, one full year since their exodus from the land of Egypt, in the first month, Nisan, saying:**
Third aliya
- 2 **The children of Israel shall offer the paschal lamb^D at its appointed time.**
- 3 **On the fourteenth day of that month, in the afternoon,** from when the sun begins its descent in the western portion of the sky until it completely sets,¹⁰ **you shall offer it at its appointed time; in accordance with all its statutes and in accordance with all its ordinances, you shall offer it.** There were commandments issued with regard to the paschal lamb offered in Egypt that applied only that year, such as the requirement to apply its blood to the lintel and side-posts instead of applying the blood to the altar. However, other commandments that were issued with regard to the paschal lamb in Egypt apply for all time.¹¹

- 26 **He shall serve with his brethren^D in the Tent of Meeting,** as an aid to the other Levites, **to stand a watch over the Levites' other tasks, but physical work he shall not perform. So shall you do with the Levites with regard to their watches.⁹**

- 4 **Moses spoke to the children of Israel, to offer the paschal lamb.**
- 5 **They offered the paschal lamb during the first month, on the fourteenth day of the month, in the afternoon, in the wilderness of Sinai; in accordance with everything that the Lord commanded Moses, so the children of Israel did.**
- 6 **There were men in the camp who were impure by means of a corpse,^D and they were unable to offer the paschal lamb on that day,** as one who is ritually impure is prohibited from entering the sacred areas or partaking of sacrificial food; **and they approached Moses and Aaron on that day.**
- 7 **Those men said to him: We are impure by means of a corpse** through no fault of our own; generally, one who becomes impure from a corpse has acted properly by attending to the burial needs of his relative.¹² **Consequently, why shall we be deprived**

DISCUSSION

8:25–26 | **From fifty years old.... He shall serve with their brethren:** The Levites' term of service begins later and ends earlier than that of Israelites: Whereas Israelites would be counted as soldiers from the age of twenty until sixty, Levites served from age thirty to fifty. However, in practice the Levites would begin their training at age twenty-five, and even after they reached the age of fifty they would continue to serve as guards and perhaps to perform other tasks such as opening and closing the gates of the Temple, loading the wagons to transport the Tabernacle

through the wilderness, and supervising the performance of other tasks (see Rashi; Ramban; *Hullin* 24a; *Sifrei*; Ramban, *Sefer HaMitzvot, Shoresh* 3).

9:2 | **The children of Israel shall offer the paschal lamb:** Although the Israelites had already been commanded to observe all of the festivals, it is possible that Passover was the only one that was actually observed in the wilderness with the consumption of offerings (see Ramban, 28:2 and Leviticus 23:2). Another explanation for the fact that a reminder is issued only with regard

to Passover is that the initial commandment to sacrifice the paschal lamb was issued on the first day of the month of Nisan, before the exodus from Egypt (Exodus chap. 12), one year before the reminder mentioned in this passage. It would be possible to mistakenly think that the offering sacrificed in Egypt was a preparatory ritual for the exodus, whereas the permanent commandment to sacrifice the paschal lamb would apply only in the land of Israel, as the verse indicates: "It shall be when you come to the land... you shall observe this service" (Exodus 12:25; see

כה שָׁנָה וּמַעֲלָה יָבוֹא לְעֹבְדֵי אֱלֹהִים מוֹעֵד: וּמִבְּנֵי חַמְשֵׁים שָׁנָה יָשׁוּב
 כו מִצְבֵּא הָעֲבֹדָה וְלֹא יַעֲבֹד עוֹד: וְיִשְׂרַת אֶת־אָחִיו בְּאֵהָל מוֹעֵד לְשִׁמּוֹר מִשְׁמֶרֶת
 ועֲבֹדָה לֹא יַעֲבֹד כִּכָּה תַעֲשֶׂה לְלוֹיִם בְּמִשְׁמֶרֶתָם:
 א שלישי וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַר־סִינַי בַּשָּׁנָה הַשְּׁנִיָּה לְיֵצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ
 ב הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר: וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַפֶּסַח בְּמוֹעֵדוֹ: בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי יוֹם
 ג בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה בֵּין הָעֲרָבִים תַּעֲשׂוּ אֹתוֹ בְּמַעֲדוֹ כְּכֹל־חֻקֹּתָיו וּכְכֹל־מִשְׁפָּטָיו תַּעֲשׂוּ
 ד אֹתוֹ: וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח: וַיַּעֲשׂוּ אֶת־הַפֶּסַח בְּרִאשׁוֹן
 ה בְּאַרְבַּעַת עֶשְׂרֵי יוֹם לַחֹדֶשׁ בֵּין הָעֲרָבִים בְּמִדְבַר סִינַי כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת־
 ו מֹשֶׁה בֶּן עֶשְׂרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טִמְאִים לְנַפְשׁ אָדָם וְלֹא־יָכְלוּ
 ז לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפָנָי אֶהְרֹן בַּיּוֹם הַהוּא: וַיֹּאמְרוּ
 ח הָאֲנָשִׁים הָהֵמָּה אֵלָיו אֲנַחְנוּ טִמְאִים לְנַפְשׁ אָדָם לָמָּה נִגְרָע לְבַלְתִּי הַקְרִיב

רשי

פרק ט מועדים מסיני חמשה להם, וזוהי הנהגה ששנת
 מעשה:
 ו | לפני משה ולפני אהרן. כשענייהם יושבין בבית המדרש
 באו ושאלום. ולא יתכן לומר זה חזר זה, שחם משה
 לא היה יודע, אהרן מעין לו?
 ז | למה נגרע. אמר להם: חיו הקדים הקדים בטמאה.
 חמרו לו: יזרק הדם עלינו בלהנים טהורים ויחבל הפשע
 לטהורים, חמר להם: "עמדו וחסמעה" (להלן פסוק ח),
 בתלמוד המדטיח לשמנוע מפי רבו. חשתי ילוד חשה שכן
 מדטיח, שכל זמן שהיה רוצה היה מדבר עם השכינה.
 ודחיה היתה פקשה זו להחמר על ידי משה כשחזר
 כל התורה פלה, חלא שזכו חלו שחממר על ידיהן,
 שנגלגלון זכות על ידי זכאי:

פרק ט
 א | בחדש הראשון. פקשה שבלאש הספר לא נחמרה
 עד חיה למדת שחיו סדר מיקדם ומאחר בתורה. ולמה
 לא פתחו כזו? מפני שהיו גנותן של ישראל, שכל
 חרבעים שנה שהיו יסחלל במדבר לא הקריבו חלא
 פסח זה בלבד:
 ב | במועדו. חך בשפת, חך בטמאה:
 ג | ככל חקתיו. חלו מעות שגופו: "שה תמים זכר בן
 שנה" (שמות יב, ה) וככל משפטיו. חלו מעות שעל גופו
 ממקום חרה: לשבעת ימים למנה ולבעור חמן:
 ד | וידבר משה וגו'. מה תלמוד לומר? והלא כבר נחמר:
 "וידבר משה חת מועדי ה" (ויקרא כג, מד) חלא כששמע

כר | זאת אשר ללוים. שנים פוסלים בהם, וחיו המומין
 פוסלים בהם: מבן חמש ועשרים. ובמקום חחר חומר:
 "מבן שלשים שנה" (לעיל ה, ג), חא כינד? מבן עשרים וחמש
 חא ללמד הלכות עבודה ולומד חמש שנים, ובן שלשים
 עובד. מפחו לתלמיד חלא חחה סימן ופה כמנענו כחמש
 שנים, שוב חינו רוחה:
 כה | ולא יעבד עוד. עבודת משה בפתח, חכל חוזר חיו
 לנגילת שעדים ולשיר ולתענו עגלות, וזה: "שרת חת
 חחיו" (להלן פסוק ט), "עם חחיה", בתרגומנו:
 כו | לשמור משמרת. לחנות סביב לחלה ולהקים
 ולהקיד בשעת המסעות:

DISCUSSION

→ also Exodus 13:5–6). Consequently, it was necessary the following year to emphasize that this offering was to be brought each year (based upon the Zohar; Sifrei 67; Ibn Ezra; Ramban).

9:6| **There were men who were impure by means of a corpse:** Naturally, in a camp the size of the Israelite camp there were people who died, and therefore there were individuals who became impure due to contact with a

corpse. However, some identify these impure individuals as specifically those who carried the corpses of Nadav and Avihu, the sons of Aaron, from the Tabernacle following their death (see Sukka 25a–b).

and not present the offering of the Lord at its appointed time among the children of Israel?

- 8 Moses said to them: Stand, and I will hear what the Lord will command you.** This is one of the cases where Moses tells individuals who have consulted with him to wait until God instructs him about how to act in their case. Moses speaks with God “face to face as a man speaks to his neighbor.”¹³ He can therefore initiate dialogue with God in order to request instruction.
- 9 The Lord spoke to Moses, saying:**
- 10 Speak to the children of Israel, saying: When any man shall be impure by means of a corpse, or on a distant journey, far from the Tabernacle or Temple, for you or for your future generations, he shall offer the paschal lamb to the Lord.**
- 11 During the second month, Iyar, on the fourteenth day in the afternoon, exactly one month after the first *Pesah*, they shall offer it; with unleavened bread and bitter herbs they shall eat it, similar to the first *Pesah*.**
- 12 They shall not leave from it until the morning, and they shall not break a bone in it; in accordance with the entire statute of the paschal lamb they shall do it.**

The Travels of the Israelites and the Role of the Cloud

NUMBERS 9:15–23

The cloud above the Tabernacle is a sign that the Divine Presence rests upon the Jewish people, as the Divine Presence is often accompanied by lack of clarity and impaired visibility.¹⁵ The sign of the cloud is noticeable primarily during the day, and therefore at night it is replaced by the appearance of a fire. The movements of the cloud are like a form of sign language by which God directs the Israelites with regard to the pace of their travels through the wilderness, the direction in which they are to move, and the timing of their traveling and encampments.

- 15 On the day that the Tabernacle was erected, the cloud covered the Tabernacle, to the Tent of the Testimony;** the cloud covered only the tent itself, which housed the Tablets of the Testimony, but did not cover the courtyard.¹⁶ **And in the evening there would be upon the Tabernacle as the appearance of fire, until morning.**
- 16 So it would be always: The cloud would cover it by day, and the appearance of fire at night.**
- 17 In accordance with the timing and direction of the ascent of the cloud from upon the Tent,¹⁷ thereafter the children of**

- 13 But the man who is pure, and was not on a journey, and who yet refrains from offering the paschal lamb,^D that person shall be excised from his people; because he did not present the offering of the Lord at its appointed time, that man shall bear his sin.^D**
- 14 If a stranger from another nation shall reside among you, and will offer the paschal lamb to the Lord: In accordance with the statute of the paschal lamb, and in accordance with its ordinance, so shall he do; there shall be one statute for you, for the stranger, and for the native of the land.** The paschal lamb and the festival of Passover commemorate and celebrate the national experience of the exodus from Egypt. Since the convert is not a descendant of those who left Egypt, one might think that he is not included in these commandments. This verse teaches that converts are included, because these commandments do not pertain to an individual or familial experience or memory but to the national experience, and therefore all those who join the nation are included.¹⁴

Israel would travel, and in the place where the cloud would stop, there the children of Israel would encamp.

- 18 According to the directive of the Lord the children of Israel would travel, and according to the directive of the Lord they encamped: As all the days that the cloud would rest upon the Tabernacle they would encamp.**
- 19 When the cloud lingered upon the Tabernacle many days, the children of Israel kept the commission of the Lord, and did not travel.**
- 20 At times, the cloud would be several days upon the**

DISCUSSION

9:13 | **And refrains from offering the paschal lamb:** This commandment and the commandment of circumcision, which represent one’s inclusion in the Israelite nation, are the only two positive commandments which carry a punishment of excision for one who fails to fulfill them.

That man shall bear his sin: Each individual is obligated to sacrifice the paschal lamb at the appointed time. The option of sacrificing the offering a month later is available *ab initio* only to those who could not sacrifice the offering on the fourteenth of Nisan because they were ritually impure, on a distant journey, or due to some other unavoidable circumstance. Nevertheless,

the liability to the punishment of excision mentioned in the verse here for intentionally refraining from offering the paschal lamb is limited by the Sages to where one did not offer the second *Pesah* as well. One who did offer the second *Pesah* is not liable to excision (see *Pesahim* 93a; Rambam, *Hilkhot Korban Pesah* 5:2).

ח אֶת־קָרְבַּן יְהוָה בְּמַעְדּוֹ בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים מֹשֶׁה עַמְדוּ וְאַשְׁמְעָה
 ט מה־יְצִיגָה יְהוָה לָכֶם:
 י וַיִּדְבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִישׁ אִישׁ בְּיַהֲיֶיהָ
 יא טָמֵא וְלִנְפֹשׁ אוֹ בְדַרְךְ רַחֲקָה לָכֶם אוֹ לְדַרְתֵיכֶם וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה: בַּחֹדֶשׁ
 יב הַשְּׁנִי בְּאַרְבַּעַת עָשָׂר יוֹם בֵּין הָעֲרֵבִים יַעֲשׂוּ אֹתוֹ עַל־מִצּוֹת וּמִדְרִים וְאָכְלוּהוּ:
 יג לֹא־יִשְׁאֲרוּ מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר וְעַצֵּם לֹא יִשְׁבְּרוּבוּ כְּכַל־חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אֹתוֹ:
 יד וְהָאִישׁ אֲשֶׁר־הוּא טָהוֹר וּבְדַרְךְ לֹא־הָיָה וְחָדַל לַעֲשׂוֹת הַפֶּסַח וּנְבַרְתָּה הַנֶּפֶשׁ
 טו הַהוּא מֵעַמִּיהָ כִּי וְקָרְבַּן יְהוָה לֹא הִקְרִיב בְּמַעְדּוֹ חֹטְאוֹ יִשָּׂא הָאִישׁ הַהוּא:
 יז וְכִי־יָגוּר אֶתְכֶם גֵּר וְעָשָׂה פֶסַח לַיהוָה כְּחֻקַּת הַפֶּסַח וּכְמִשְׁפָּטוֹ כֵּן יַעֲשֶׂה חֻקָּה
 יח אַחַת יִהְיֶה לָכֶם וְלַגֵּר וְלַאֲזֵרַח הָאָרֶץ:
 יט וּבְיוֹם הַקָּיִם אֶת־הַמִּשְׁכָּן
 כ פֶּסַח הָעֵנָן אֶת־הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵי הָעֵדוּת וּבְעָרְבֵי יְהוָה עַל־הַמִּשְׁכָּן בְּמִדְרֵי־אֵשׁ
 כא עַד־בֹּקֶר: כֵּן יִהְיֶה תַמִּיד הָעֵנָן יִכְסֶּנּוּ וּמִדְרֵי־אֵשׁ לַיְלָה: וְלַפִּי הָעֲלוֹת הָעֵנָן
 כב מֵעַל הָאֹהֶל וְאַחֲרָיו כֵּן יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וּבְמִקּוֹם אֲשֶׁר יִשְׁכֹּן־שָׁם הָעֵנָן שָׁם
 כג יִחַנּוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: עַל־פִּי יְהוָה יִסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־פִּי יְהוָה יִחַנּוּ כָּל־יְמֵי אֲשֶׁר
 כד יִשְׁכֹּן הָעֵנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יִחַנּוּ: וּבַהָאָרֶץ הָעֵנָן עַל־הַמִּשְׁכָּן יָמִים רַבִּים וְשָׁמְרוּ
 כה בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־מִשְׁמַרְתּוֹ יְהוָה וְלֹא יִסְעוּ: וַיֵּשׁ אֲשֶׁר יִהְיֶה הָעֵנָן יָמִים מִסְפָּר

רביעי

רש"י

קוֹרְבָּה, תְּקַעוּ וְהִדְעוּ וְתִקְעוּ, וְלֹא הָיָה מְהֻלָּךְ עַד שְׁמִיעָה
 חוֹמֶר: "קוֹמָה ה'" (להלן י' לה) וְנִסְעָה דָגַל מִנְּחֵה יְהוָה.
 ז' בְּסִפְרֵי (פד): וְעַל פִּי ה' יִחַנּוּ. כִּינּוּן שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל חוֹנֵם,
 עֲמוּד הָעֵנָן מִתְמַד וְעוֹלָה וְנִמְשָׁךְ עַל גְּבִי בְּנֵי יְהוָה
 כְּמִין סִפָּה, וְלֹא הָיָה נִכְשָׁע עַד שְׁמִיעָה חוֹמֶר: "שׂוֹבָה ה'
 רִבְבוֹת חֲלָפִי יִשְׂרָאֵל" (להלן י' לו) הוּא חוֹמֶר: עַל פִּי ה'
 וְיָבִיד מִשָּׁה (רַחֵם לַהֲלֹן פְּסוּק טז):

כ' וַיֵּשׁ. כְּלוֹמַר, וְסִעְמִים: יָמִים מִסְפָּר. יָמִים מוֹעֲטִים:

חֻקַּת לְלוֹחֲוֹת הָעֵדוּת: יִהְיֶה עַל הַמִּשְׁכָּן. כְּמוֹ הַזֶּה עַל
 הַמִּשְׁכָּן, וְכֵן לָשׁוֹן כָּל הַפְּקָשָׁה:

י' הָעֲלוֹת הָעֵנָן. כְּתוּבָה: "אִסְתַּלְקוּתִי", וְכֵן: "וְנִעַלְהָ
 הָעֵנָן" (להלן פְּסוּק כז). וְלֹא יִתְכַבֵּן לְכַתּוּב: "וְלַפִּי עֲלוֹת הָעֵנָן
 וְעוֹלָה הָעֵנָן, שְׁחִין זֶה לָשׁוֹן סְלוּחַ חֲלָף צְמִיחַ וְעוֹלָה, כְּמוֹ:
 "הַצִּה עַבְדְּךָ קִבְּרָה כִּבְרָה חַיִּשׁ עוֹלָה מִנִּים" (מלכים א' יח, מד):

יח' עַל פִּי ה' יִסְעוּ. שְׁעִינֵי בְּמִלְחַמַּת הַמִּשְׁכָּן (כְּדִיִּיתָ
 דְּמִלְחַמַּת הַמִּשְׁכָּן פִּי' א): כִּינּוּן שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל נֹסְעִים, הָיָה
 עֲמוּד הָעֵנָן מִתְקַפֵּל וְנִמְשָׁךְ עַל גְּבִי בְּנֵי יְהוָה כְּמִין

י' אוֹ בְּדַרְךְ רַחֲקָה. נִקְוֶה עֲלוּ, לֹמַר לֹא שְׂחִיבָה וְדָחִי,
 חֲלָף שְׂחִיבָה חוֹן לְחִסְקַת הָעֵדוּת כָּל זְמַן שְׂחִיבָה. פֶּסַח
 שְׂעִי - מִצֵּה וְחִמּוֹן עֲמוֹ כְּבִית, וְחִין שֶׁסּ יוֹם טוֹב, וְחִין חֲסוּד
 כְּמִין חֲלָף עֲמוֹ בְּחִלְתֵּי:

יד' וְכִי־יָגוּר אֶתְכֶם גֵּר וְעָשָׂה פֶסַח. יָכוֹל כָּל הַמִּתְעַזֵּר יַעֲשֶׂה
 פֶּסַח מִגֵּר? תְּלַמּוּד לֹמַר: "חֻקָּה חֲחֵת" וְגו', חֲלָף כֵּן
 מִשְׁמַעוֹ: "וְכִי יָגוּר אֶתְכֶם גֵּר" וְכִי עַת לַעֲשׂוֹת פֶּסַח עִם
 חֲבֵרָיו, כְּחֻקָּה וּכְמִשְׁפָּט יַעֲשֶׂה:

טו' הַמִּשְׁכָּן לְאַהֲלֵי הָעֵדוּת. הַמִּשְׁכָּן הָעֲשׂוּי לְהִיּוֹת

Tabernacle; according to the directive of the Lord they would encamp, and according to the directive of the Lord they would travel. God's instructions, referred to as the word of the Lord, were relayed by means of the cloud's movements rather than by actual speech.

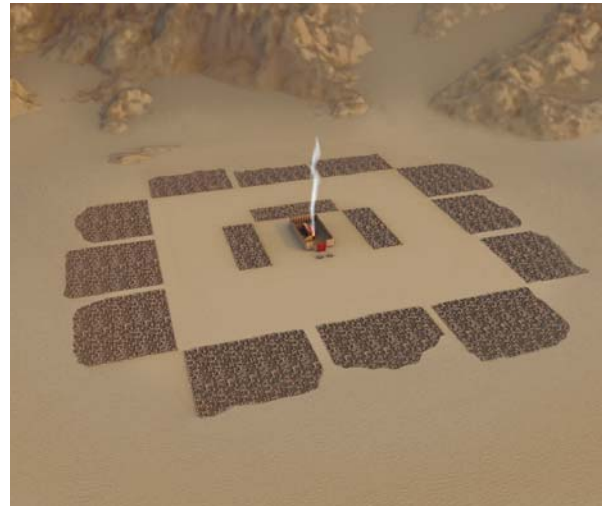
- 21 **At times the cloud would be in place only from evening until morning; the cloud would ascend in the morning, and they would travel; or the cloud would remain in place for a day and a night, and the cloud would ascend and they would travel.** It is possible that at times the Israelites traveled at night.¹⁸
- 22 **Or two days, or one month, or one year, when the cloud lingered upon the Tabernacle, to rest upon it, the children of Israel would encamp, and would not travel; with its ascent, they would travel.**
- 23 **At the directive of the Lord they would camp, and at the directive of the Lord they would travel;^D the commission of the Lord they kept, according to the directive of the Lord as expressed through the movements of the cloud, at the hand of Moses, who explained to them the significance of the cloud's movements and resting.**

The Trumpets

NUMBERS 10:1–10

The previous passage stated that the departure of the cloud from atop the Tabernacle indicated that it was time for the children of Israel to travel. The manner in which the camp would travel has also been described in Numbers chap. 2. However, in addition to the heavenly sign that it was time to travel, which may not have been seen or correctly interpreted by the nation, an official proclamation by the nation's leadership was necessary, indicating when it was time to travel or to stop. This is alluded to in the concluding verse of the previous passage, which stated that the people traveled "according to the directive of the Lord at the hand of Moses." For this purpose, Moses was commanded to fashion trumpets. The upcoming passage describes a system of communication based upon two basic sounds: A long, straight trumpet blast and a series of short trumpet blasts.

Having mentioned the role of the trumpets in the wilderness, the Torah then goes on to mention a range of uses for the trumpets for future generations. In these functions as well the type of sound produced is significant: The sound of a long, straight blast corresponds to a state of physical stability and mental focus. Conversely, the series of short trumpet blasts is appropriate for situations of physical movement, mental awakening, or for sounding an alarm.

Israelite camp in the wilderness

- 10 **1 The Lord spoke to Moses, saying:**
- 2 Craft for you two silver trumpets; hammered** from one piece of silver, **you shall craft them,** rather than attaching together separate pieces of silver; **they shall be for you for summoning the congregation, and for causing the camps to travel** by notifying them that it is time to begin traveling.
- 3 They shall sound them, and the entire congregation shall assemble to you at the entrance of the Tent of Meeting.**
- 4 If they shall sound one trumpet, the princes, the heads of the thousands of Israel, shall assemble to you.**
- 5 You shall sound an alarm, and this sound indicates that the camps that encamp to the east, the banner of the camp of Judah, shall travel.**
- 6 You shall sound an alarm again, and the camps that encamp to the south shall travel;** following that, the camps that encamp to the west shall travel; and finally, the camps that encamp to the north, which are the tribes of the banner of Dan, shall travel. **They shall sound an alarm^D for their travels,** with each series of blasts signaling to one of the sets of camps that it is time to travel.¹⁹ However, according to the Ibn Ezra only the two alarms mentioned explicitly in the verses were blown. These were sounded for the tribes encamped to the east and to the south because the Tabernacle and its vessels traveled with those tribes.

כא על-המשכן על-פי יהוה יחנו ועל-פי יהוה יסעו: ויש אשר יהיה הענן מערב
 כב עד-בִּקְרֹן ונעלה הענן בבקר ונסעו או יומם ולילה ונעלה הענן ונסעו: או-ימים
 כג או-חדש או-ימים בהאריך הענן על-המשכן לשכן עליו יחנו בני-ישראל ולא
 יסעו ובהעלתו יסעו: על-פי יהוה יחנו ועל-פי יהוה יסעו את-משמרת יהוה
 שִׁמְרוּ עַל-פִּי יְהוָה בַּיּוֹם בַּיּוֹם מִשָּׁה:

ד
 ט וידבר יהוה אל-משה לאמר: עשה לך שתי חצוצרות פסוף מקשה תעשה ט
 אתם והיו לך למקרא העדה ולמסע את-המחנות: ותקעו בהן ונועדו אליך
 ד כל-העדה אל-פתח אהל מועד: ואם-באחת יתקעו ונועדו אליך הנשיאים
 ה ראשי אלפי ישראל: ותקעתם תרועה ונסעו המחנות החנים קדמה: ותקעתם
 ו תרועה שנית ונסעו המחנות החנים תימנה תרועה יתקעו למסעיהם:

רש"י

מה מקרא העדה תוקע בשני פהנים ובשתיקה, שגומר: "ותקעו בהן" וגו' (לעיל פסוק ג), חף משע המחנות בשתיקה. יכול מה משע המחנות תוקע ומריע ותוקע, חף מקרא העדה תוקע ומריע ותוקע, ומעשה חין חלוק בין מקרא העדה למסע את המחנות? תלמוד לומר: "ובהקהיל את הקהל" וגו', לומר שאין תרועה למקרא העדה, והוא הדיו לנשיאים הרי סימן לשלשום: מקרא העדה בשמים, ושל נשיאים בראש, וזו חין בהם תרועה, ומסע המחנות בשמים על ידי תרועה ותיקיעה:

ח ובני אהרן יתקעו. במקראות ובמשעות הללו:

ג ותקעו בהן. בשתיקה, והוא סימן למקרא העדה, שגומר: "ונועדו חלוק כל העדה חל פתח אהל מועד":

ד ואם באחת יתקעו. הוא סימן למקרא הנשיאים, שגומר: "ונועדו חלוק הנשיאים", ואף הן יעידתן חל פתח אהל מועד, ומגזקה שנה הוא פח בספרי (ע):

ה ותקעתם תרועה. סימן משע המחנות: תרועה תרועה ותיקיעה, כך הוא גזק בספרי מן המקראות היתרים (ס):

ז ובהקהיל את הקהל וגו'. לפי שהוא חומר: "והיו לך למקרא העדה ולמסע את המחנות" (לעיל פסוק ג),

כב | או ימים. שנה, כמו: "ומים תהיה גזלתו" (ויקרא כה, כט):

פרקי

ב | למקרא העדה. בשתיקה לדבר עם השנהדיון ושחר העם ותקראם לחסוף חלוק, תקראם על ידי חצוצרות: ולמסע את המחנות. בשעת סלוק משעות תתקעו בהם לסימן. נמצאת חנה חומר, על פי שלשה היו נסעים: על פי הקדוש ברוך הוא ועל פי משה ועל פי חצוצרות: מקשה. מן העשת תעשה בהקשת הקדוש:

DISCUSSION

9:23 | **At the directive of the Lord they would travel:** The many repetitions of the fact that the Jewish people traveled according to the movements of the cloud are meant to express the absolute commitment that was required in order to travel in this manner. The people could never prepare for what was to come next, as they could never know in advance how long they would stay in place, when they would travel and how long they would travel for (see Ramban, 9:19; Sforno, 9:17, 33:2; Rabbi Samson Raphael Hirsch).

The Ramban adds though that it is possible that the actual journeys through the wilderness

took place only in the methods described in this passage: The cloud stayed in one location either from night to the next morning, for a day and a night, for two days, for a month, for a year, or as in Kadesh Barnea, for many years (see Deuteronomy 1:46).

10:6 | **You shall sound an alarm [tekatem terua]...they shall sound an alarm [terua yitke'u]:** The verb used to indicate sounding the trumpets is a form of the word *tekia*, which can also be used to indicate a long, straight blast. The verse first employs this verb before the word *terua*, which indicates short broken sounds, and

then reverses the order and mentions *terua* before the word *tekia*. The Talmud (*Rosh HaShana* 34a) derives from this that the short, broken sound [*terua*] is both preceded and followed by a long, straight blast [*tekia*], and that this is the procedure on Rosh HaShana as well. Perhaps this is hinted at in the next verse as well, which states that, as opposed to when traveling, "when assembling the assembly, you shall sound a blast, but you shall not sound an alarm," meaning that there are long blasts not separated by short blasts.

- 7** When assembling the assembly, you shall sound a blast, but you shall not sound an alarm.
- 8** The sons of Aaron, the priests, shall sound the trumpets; they shall be for you as an eternal statute for your generations. The trumpets referred to in verse 2 above were to be used exclusively by Moses and his generation, based on the repetitive use of the expression “for you” there.²⁰ In contrast, the trumpets referred to here were to be used by the priests in future generations as well. Clearly, these trumpets were not meant to signal that the camp was to start traveling, rather they served other functions, as described below.
- 9** When you go to war in your land against the enemy who oppresses you, you shall sound an alarm with the trumpets;^D

and you shall be remembered before the Lord your God, and you shall be delivered from your enemies. These trumpets were not military trumpets, but the trumpets used in the Temple. Consequently, the blasts are not part of a military procedure, but rather serve as a call to spiritual awakening, similar to a prayer to God.

- 10** The role of the trumpets in the Tabernacle and Temple is not limited to sounding an alarm in case of emergency. **On the day of your rejoicing, at your appointed times, and on your New Moons, you shall sound the trumpets over your communal burnt offerings, and over your communal peace offerings; they shall be a remembrance for you before your God, I am the Lord your God.**

The Camp Departs on a Journey

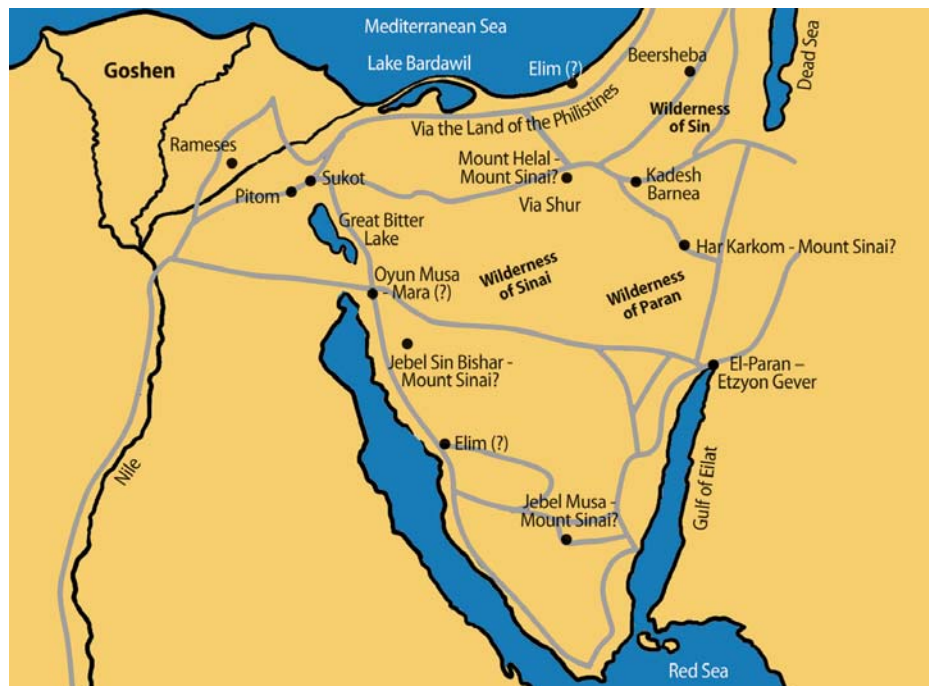
NUMBERS 10:11–34

who are ritually impure due to contact with a corpse sacrifice the paschal lamb on the fourteenth day of the second month, Iyar, and a few days later the cloud ascends from above the Tabernacle, and the Israelites depart on their journey.

The manner in which the camp travels matches the description of the camp stated at the beginning of the book of Numbers (chap. 2). However, that passage prescribed the proper organization of the camp, whereas the upcoming passage describes how that organization is manifested during the first subsequent journey undertaken by the Israelites, as they depart from the wilderness of Sinai. Additionally, this passage describes the role of the Levites during the travels.

The Israelites construct the Tabernacle in the wilderness of Sinai after the giving of the Torah. The Tabernacle is inaugurated on the first day of the first month, Nisan, almost a full year after the exodus from Egypt, at which time the regular service in the Tabernacle commences. Those

- 11** It was during the second year, in the second month, Iyar, on the twentieth of the month, the cloud ascended from upon the Tabernacle of the Testimony.
- Fifth aliya*
- 12** The children of Israel traveled on their journeys from the wilderness of Sinai; the cloud rested in the wilderness of Paran. Since the cloud moved forward, the Israelites followed it in the direction of the wilderness of Paran, in the Sinai Peninsula.
- 13** They traveled from the beginning according to the directive of the Lord, as expressed by the movement of the cloud, and at the hand of Moses via the blowing of the trumpets.
- 14** The banner of the camp of the sons of Judah traveled first according to their hosts; and over its host was Nahshon son of Aminadav.
- 15** Over the host of the tribe of the children of Issachar was Netanel son of Tzuar.

Main travel routes in the Sinai Peninsula

וּבִהְקֵיל אֶת־הַקֹּהֵל תִּתְקַעוּ וְלֹא תִרְיעוּ: וּבְנֵי אֶהֱרֹן הַכֹּהֲנִים יִתְקַעוּ בַּחֲצֹצְרוֹת
וְהָיוּ לָכֶם לְחֻקַּת עוֹלָם לְדֹרֹתֵיכֶם: וְכִי־תָבֹאוּ מִלַּחְמָה בְּאַרְצְכֶם עַל־הַצֵּר הַצֵּר
אֶתְכֶם וְהִרְעַתֶם בַּחֲצֹצְרוֹת וְנִזְפַרְתֶּם לִפְנֵי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְנוֹשַׁעְתֶּם מֵאִיְבֵיכֶם:
וּבַיּוֹם שֶׁמַּחַתְכֶם וּבְמוֹעֲדֵיכֶם וּבְרֵאשֵׁי חֲדָשֶׁכֶם וּתְקַעְתֶּם בַּחֲצֹצְרוֹת עַל עַלְתֵיכֶם
וְעַל זִבְחֵי שְׁלָמֵיכֶם וְהָיוּ לָכֶם לְזִפְרוֹן לִפְנֵי אֱלֹהֵיכֶם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:
וַיְהִי בַשָּׁנָה הַשְּׁנִית בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי בְּעֶשְׂרִים בַּחֹדֶשׁ נִעְלָה הָעֲנָן מֵעַל מִשְׁכַּן
הָעֵדוּת: וַיִּסְעוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל לְמִסְעֵיהֶם מִמִּדְבַר סִינַי וַיִּשְׁכְּנוּ הָעֲנָן בְּמִדְבַר פָּאֲרֹן:
וַיִּסְעוּ בְּרֵאשִׁית שָׁנָה עַל־פִּי יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה: וַיִּסַּע דָּגַל מַחֲנֵה בְנֵי־יְהוּדָה בְּרֵאשִׁית
לְצַבְאוֹתָם וְעַל־צֶבָאוֹ נָחֲשׂוֹן בֶּן־עַמִּינָדָב: וְעַל־צֶבָא מִטָּה בְנֵי יִשָּׁשׂוּר נְתַנְאֵל
בֶּן־צֹעֶר: וְעַל־צֶבָא מִטָּה בְנֵי זְבוּלוֹן אֶלְיָאָב בֶּן־חֵלֹן: וְהוֹרֵד הַמִּשְׁכָּן וְנִסְעוּ
בְנֵי־גֵרְשׁוֹן וּבְנֵי מֵרָרִי נִשָּׂאֵי הַמִּשְׁכָּן: וְנִסַּע דָּגַל מַחֲנֵה רְאוּבֵן לְצַבְאוֹתָם וְעַל־
צֶבָאוֹ אֶלְיָצוּר בֶּן־שִׁדְיָאוּר: וְעַל־צֶבָא מִטָּה בְנֵי שִׁמְעוֹן שְׁלֹמִיאֵל בֶּן־צוּרִישַׁדִּי:

חמישי

רש"י

יז | והוריד המשכן. פי' שנסע דגל יהודה, נכנסו ח'הרן ובענין ופרקו ח'ת הפרקת וכו' בה ח'ת החרון, שניצמר: "וב'א ח'הרן ובענין בנסע המ'נה" (לעיל ד, ה) ובענין ג'שון ובענין מ'ררי שו'ררון המ'שכן וטוענין ח'ותו פ'עגלות, וה'חרון וכלי הק'ש של מ'ש'ח פ'ני ק'ת עומ'דים מ'קסין ונ'תנין על

ח'סר ע'שקה ג'מים ע'ש' בח'וכב, ש'הרי פ'ראש ח'קש ס'יון ח'נו ע'ס (שמות יט, ח) ולא נ'סעו עד ע'ש'רים ב'ח'יר ל'שנה ה'פ'חה: יב | ל'מס'עיהם. פ'מ'ש'ט המ'פ'לש ל'מס'ע ד'ג'ל'הם מ'י ל'ח'שון ו'מ'י ח'חרון. ב'מד'בר פ'אר'ן. ק'בלות ה'ת'ח'זה ב'מד'בר פ'ח'קן ה'יה, ו'שם ח'נו מ'מ'ס'ע ז'ה:

י | על על'ת'יכם. ב'ק'ר'בן ע'בור ה'ק'ת'וב מ'ד'בר: א'ני ה' א'ל'ה'יכם. מ'פ'חן ל'מ'ד'נו מ'ל'כ'יות ע'ם ז'כ'רו'נות ו'ש'פ'רות, ש'נ'ל'מ'ר: "ו'ת'ק'ע'ת'ם" - ה'רי ש'פ'רות, "ל'פ'רו'ן" - ה'רי ז'כ'רו'נות, "ח'נו ה' א'ל'ה'יכם" - זו מ'ל'כ'יות וכו': יא | ב'ח'ד'ש ה'ש'ני. נ'מ'נ'ח'ת ח'ת'ה ח'ומ'ר, ש'ניס ע'ש'ר ח'קש

- 16 Over the host of the tribe of the children of Zebulun was Eliav son of Helon. These three tribes, Judah, Issachar and Zebulun, comprised the banner of the camp of Judah.
- 17 When the banner of the camp of Judah began traveling, the Tabernacle was dismantled, and the sons of Gershon and the sons of Merari, the bearers of the Tabernacle, traveled.

- The sons of Gershon carried primarily the textile portions of the Tabernacle, and the sons of Merari carried the beams and the other components of the structure of the Tabernacle.
- 18 The banner of the camp of Reuben traveled according to their hosts; and over its host was Elitzur son of Shede'ur.
- 19 Over the host of the tribe of the children of Simeon was Shelumiel son of Tzurishadai.

DISCUSSION

10:9| **The trumpets:** The function of the trumpets was not to provide musical accompaniment to the Temple service, which was accomplished by other musical instruments used in the Temple. Rather, the trumpet blasts served as calls for attention or to action on the part of the Jewish people or God, similar to the *shofar*

blasts on Rosh HaShana or at the beginning of the Jubilee Year (see *Sefer HaHinnukh* 384). Both the trumpets and *shofar* were blown in the Temple, and the Sages addressed the differences between the manners of blowing each of these instruments (see *Rosh HaShana* 26b–27a). Clearly, the sound produced by the trumpets

was different than that produced by the *shofar*, both because of the different materials from which these instruments were made and because of their different shapes, as the trumpets were straight and the *shofar* was curved, at least according to the opinion in the Talmud accepted in Jewish law.

- 20 Over the host of the tribe of the children of Gad was Elyasaf son of De'uel.** These three tribes, Reuben, Simeon and Gad, comprised the banner of the camp of Reuben.
- 21** After the Tabernacle had been dismantled and the banner of Reuben traveled, **the Kehatites, bearers of the sacred vessels of the Sanctuary traveled; they, the sons of Gershon and Merari,²¹ erected the Tabernacle before their arrival.**
- 22 The banner of the camp of the children of Ephraim traveled according to their hosts; and over its host was Elishama son of Amihud.**
- 23 Over the host of the tribe of the children of Manasseh was Gamliel son of Pedatzur.**
- 24 Over the host of the tribe of the children of Benjamin was Avidan son of Gidoni.** These three tribes, Ephraim, Manasseh and Benjamin comprised the banner of the camp of Ephraim.
- 25 The banner of the camp of the children of Dan, the rear guard of all the camps, traveled following the banner of the camp of Ephraim according to their hosts; and over its host was Ahiezer son of Amishadai.**
- 26 Over the host of the tribe of the children of Asher was Pagiel son of Okhran.**
- 27 Over the host of the tribe of the children of Naphtali was Ahira son of Einan.**
- 28 These are the travels of the children of Israel according to their hosts; and they traveled.**
- 29 Moses said to Hovav son of Re'uel the Midyanite, father-in-law of Moses: We are traveling to the place that the Lord said: I will give it to you; you should also come with us, and we will be good to you^d by giving you a portion of the land;**

as the Lord has spoken good about Israel. It is not clear whether Hovav or Re'uel is the second name of Yitro, Moses' father-in-law. Hovav may have been Tzipora's brother, who was the head of the family at that time; alternatively, it is possible that Hovav was Yitro and Re'uel was Tzipora's grandfather.²²

- 30 He, Hovav, said to him: I will not go with you; rather, to my land, and to the land of my birth, I will go.** You have hosted me honorably in your camp, but I have my own home to which I will return.
- 31 He, Moses, said: Please do not leave us; for since you know our encampment in the wilderness, you shall be for us as eyes.** I am not inviting you just for your benefit but for ours as well. Hovav was a Midyanite, and although the Midyanites had permanent settlements, according to one assessment they were essentially nomads. Consequently, Hovav could assist the Jewish people in their journey through the wilderness.²³
- 32 It shall be, if you go with us, that good that the Lord shall grant us, we will be good to you.** The Torah does not relate the conclusion of this story. It is possible that some members of Hovav's family returned to their land, however, it is clear that some continued to journey with the Israelites.²⁴
- 33 They, the Israelites, traveled from the mountain of the Lord a journey of three days and the Ark of the Covenant of the Lord was traveling before them a journey of three days, to scout for them a resting place.** Additionally, the Israelites did not need to determine which path would be the easiest to travel on foot as the ark traveled before them and led them on the best path.

DISCUSSION

10:29| **Come with us, and we will be good to you:** In fact, at least a part of Yitro's family did travel with the Israelites to the Land of Israel.

These people were known as the Kenites and Rekhavites, and lived on their own parcels of land in Israel until the end of the First Temple era

(see Judges 1:16; Radak; Judges 4:11; Jeremiah 35:2; I Chronicles 2:55; *Sota* 11a; *Sanhedrin* 104a).

וְעַל-צָבָא מִטָּה בְּנִי-גֵד אֶלְיָסָף בֶּן-דָּעוּוֹאֵל: וְנָסְעוּ הַקְּהָלִים נְשָׂאֵי הַמִּקְדָּשׁ
וְהַקִּימוּ אֶת-הַמִּשְׁכָּן עַד-בֹּאֵם: וְנָסַע דָּגְל מַחֲנֵה בְנֵי-אֶפְרַיִם לְצַבְאָתֶם וְעַל-
צָבָאוֹ אֶלְיִשְׁמָע בֶּן-עַמִּיהוּד: וְעַל-צָבָא מִטָּה בְּנֵי מְנַשֶּׁה גַּמְלִיאֵל בֶּן-פְּדָה-עֶזֶר:
וְעַל-צָבָא מִטָּה בְּנֵי בְנִמָן אַבִּידֹן בֶּן-גִּדְעוּנִי: וְנָסַע דָּגְל מַחֲנֵה בְנֵי-דָן מְאִסְרָף
לְכָל-הַמַּחֲנֵת לְצַבְאָתֶם וְעַל-צָבָאוֹ אַחִיעֶזֶר בֶּן-עַמִּישַׁדַּי: וְעַל-צָבָא מִטָּה בְּנֵי
אֲשֵׁר פַּגְעִיאֵל בֶּן-עֶכְרֹן: וְעַל-צָבָא מִטָּה בְּנֵי נַפְתָּלִי אַחִירַע בֶּן-עֵינָן: אֵלֶּה
מִסְעֵי בְנֵי-יִשְׂרָאֵל לְצַבְאָתֶם וַיִּסְעוּ:
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחַבֵּב בֶּן-
רְעוּוֹאֵל הַמְּדִינִי חֲתָן מֹשֶׁה נֹסְעִים וְאַנְחֵנוּ אֶל-הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר יְהוָה אֲתוּ
אֲתָן לָכֶם לְכֹה אֲתָנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ כִּי-יְהוּה דְּבַר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר אֵלָיו
לֹא אֵלָיִךְ כִּי אִם-אֶל-אֶרְצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי אֵלָיִךְ: וַיֹּאמֶר אֶל-נָא תַעֲזֹב אֲתָנוּ כִּי ו
עַל-כֵּן יָדַעַתְּ חֲנֻתְנוּ בַּמִּדְבָּר וְהָיִיתָ לָנוּ לְעֵינָיִם: וְהָיָה כִּי-תֵלֵךְ עִמָּנוּ וְהָיָה ו
הַטוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב יְהוָה עִמָּנוּ וְהִטַּבְנוּ לָךְ: וַיִּסְעוּ מִהַר יְהוָה דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת
יָמִים וַיָּאֲרוֹן בְּרִית-יְהוָה נֹסֵעַ לְפָנֵיהֶם דֶּרֶךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לְהֵם מְנוּחָה:

כ
כב
כג
כד
כה
כו
כז
כח
כט
ל
לא
לב
לג

רשי

ידעתי חלתינו במדבר וקחית נסים וגדודות שנעשו לנו:
כי על כן ידעת. כמו: 'על חשך ידעת, כמו: 'כי על כן
לא נתתיה לטלה בני' (בדשית לח, ט), 'כי על כן בחזו'
(שם יט, ח), 'כי על כן רחיתני פניך' (שם לג, י); והיית
לנו לעינים. לשון עבר, כתרוממו. דבר אחר לשון עתיד,
כל דבר ודבר שיתעלם מעינינו תהיה מאיר עינינו. דבר
אחר, שתהיה חביב עלינו כגלגל עינינו. שפאר: 'ואהבתם
את הגר' (דברים י, ט).

לב | והיה הטוב ההוא וגו'. מה טובה היטיבו לו?
אמר, שיהיו יגדלו מחלקיו את הארץ היה דשה של
יריחו חמש מאות חמה על חמש מאות חמה, והנחיהו
מלחלק. אמרו, מי שיבנה בית המקדש בחלקו הוא
יטלנו, וכן כך וכן כך נתנהו לבני יתרו לונקב בן רבב.
לג | דרך שלשת ימים. מהלך שלשת ימים הלכו ביום
אחד. שהיה הקדוש ברוך הוא חפץ להקניסם לארץ מיד:
וארון ברית ה' נסע לפניך דרך שלשת ימים. זה הארון
היוצא עמם למלחמה ובו שבתי לוחות מנחים, ומקדים
לפניהם דרך שלשת ימים לתקן להם מקום חנה.

כח | אלה מסעי. זה סדר מסעיהם: ויסעו. ביום ההוא
נסעו:
כט | חבב. הוא יתרו, שפאר: 'מפני חבב חתן משה'
(שופטים ה, יח), ומה תלמוד לומר: 'ותבונה חל רעואל
חביון' (שמות ג, יח)? מלמד שהתנוקות קורין לחבב
חביון 'חבב'. ושמות הקבה היו לו: יתרו - על שם שיתר
פקשה חתן בתורה, חובב - על שחבב חתן התורה וכו':
נסעים אנחנו אל המקום. מיד עד שלשה ימים חנו נכנסין
לארץ, שנמסע זה הראשון נסעו על מנת להפגס לארץ
ישראל חלא שחטאו במתחוננים. ומפני מה שתר משה
עגמו עמהם? שעברו לא נגזרה גזרה עליו וכסבור שהיא
נכנס:
ל | אל ארצי ואל מולדתי. חס בשביל נכסי חס בשביל
משפחתי:
לא | אל נא תעזב. חיו 'ח' חלא לשון פקשה, שפא יחמרו
לא נתער יתרו מחבה, סבור היה שיש לגרים חלק בארץ,
עבשו שחאה שאין להם חלק הניחם והלך לו: כי על כן
ידעת חנתינו במדבר. כי נחה לך לעשות זאת, על חשך

המוטות, עד שנסע דגל מחנה לרובו, וחסך כך 'ונסעו
הקהתים' (להלן פסוק כח):
כא | נשאי המקדש. (נשאי דברים המקדשים: והקימו
את המשכן. בני גרשון ובני מררי, שהיו קודמים להם
מסע שני דגלים, היו מקימו את המשכן פשה הענו
שוכן, וסימן החנה נראה דגל מחנה יהודה והם
חונם, ועדן בני קהת פחים מחריהם עם שני דגלים
האחרונים, היו בני גרשון ובני מררי מקימו את המשכן,
וכפחים בני קהת מוניהם אחת על מכונן, ומכונסין
בו הארון והשלחן והמזבחה והמזבחות. והו משמעות
המקרא: 'הקימו' מקימי המשכן חותו, 'עד' - טרם
'פחם' של בני קהת:
כב | מאסף לכל המחנות. תלמוד ירושלמי (עירובין ה,
ח) לפי שהיה שבתו של דן מרבה באכלוסין היה נסע
באחרינה, וכל מי שהיה מאבד דבר היה מחזירו לו.
חתינו פמחו דממר פתבה היו מהלכין, ומפיה ליה מן
'פאשר יחנו בן יסעו' (לעיל ג, ח), וזאת דממרי: פקודה
היו מהלכין, ומפיה ליה מן 'מאסף לכל המחנות':

34 The cloud of the Lord was upon them by day, when they traveled from the camp. The cloud covered the Israelite camp

and shielded them during the daytime hours in the desert, and when they traveled it would move with them.

Moses' Prayers upon the Movement and Resting of the Ark

NUMBERS 10:35–36

When the children of Israel depart on their journey and arrive at a resting place, they will blow Moses' trumpets. Moses recites prayers to accompany the departure of the ark from its place in the Holy of Holies and its return to the Holy of Holies. According to tradition, these two verses are surrounded by unique symbols in the form of a backward *nun*, which serve like parentheses. Perhaps this is because the content of these two verses is not specific to the first journey but applies to all the journeys of the children of Israel through the wilderness, and therefore should have been mentioned earlier. Some saw these verses as a small book in their own right, which also divides the book of Numbers into two sections: The first part of Numbers deals primarily with the arrangement of the camp around the Tabernacle and the preparations for traveling through the wilderness, and the rest of Numbers describes the upcoming travels through the wilderness, with the good and bad times that accompanied them.

35 It was when the ark traveled at the beginning of a journey, *Sixth* **Moses said: Arise Lord, and may Your enemies,** the enemies of Israel, **be dispersed and may those who hate You flee from before You.** The Ark of the Covenant, which contained the tablets, represented God's Divine Presence in the world, *aliya*

and therefore its movement from its place of resting served as a threat to the enemies of the children of Israel.²⁵

36 When it rested, he said: D Rest O Lord,²⁶ among **the myriad thousands of Israel.** Moses would pray that God would rest His Presence in the midst of the people.²⁷

Tavera and Kivrot HaTaava

NUMBERS 11:1–35

This chapter begins to tell the story of the hardships encountered by the children of Israel in the wilderness. The longer their stay in the wilderness continues, the more difficult their lives become. The Israelites do not have any obvious activities with which to occupy themselves, and their futures are murky. In such a state, it is no surprise that various complaints continuously surface.

- 11 1 The people were** expressing their distress, as do **mourners;** the verse does not specify what they were complaining about, but **it was evil in the ears of the Lord. The Lord heard it, His wrath was enflamed** over their complaints, **and the fire of the Lord burned in their midst, and consumed the edge of the camp.**
- 2 The people cried out to Moses** about the supernatural fire consuming the camp; **Moses prayed to the Lord, and the fire subsided.**
- 3 He called the name of that place** at the edge of the camp²⁸ **Tavera, because the fire of the Lord burned [ba'ara] in their midst.**
- 4** In continuation of the nation's complaining, the verse relates: **The mob that was in their midst expressed a craving;** this mob was comprised of slaves from other nations who were unhappy in Egypt and joined the exodus of the children of Israel, but never became an organic part of the nation.²⁹ Their talk of food aroused a desire and even a feeling of need.³⁰ **And the children of Israel,** who did not initiate this complaint, were nonetheless influenced by the mob, and they **responded and wept as well and said: Who will feed us meat?** The primary sustenance for the children of Israel in the wilderness was the

manna. Although some had sheep, they refrained from slaughtering them for food due to the difficulty in raising sheep in the wilderness and replacing the ones that had been slaughtered.

- 5** The children of Israel did not suffice with desiring meat; they aroused nostalgic feelings about their lives in Egypt, ignoring the subjugation and suffering they experienced there. **We remember the fish that we would eat in Egypt for free;** presumably they did not receive fish from Pharaoh but caught them on their own in the Nile and its tributaries. We also remember fondly **the cucumbers,^b the watermelons, the leeks,^b the onions, and the garlic** that we ate in Egypt. All of these foods stimulate the appetite, and the manna did not have a taste similar to any of these.
- 6 But now our soul is parched; there is nothing at all; nothing**

Adzhur melon

Leek

DISCUSSION

10:36| **When it rested, he said:** Moses' prayers continue to be recited even nowadays in synagogues. The first verse is recited when the Torah scroll is removed from the ark and the second verse is recited when it is returned to the ark after it has been read.

וַעֲנֵן יְהוָה עֲלֵיהֶם יוֹמָם בְּנִסְעֵם מִן־הַמַּחֲנֶה: ָ וַיְהִי בְּנִסְעֵי הָאָרֶץ שִׁשִּׁי
וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוֹמָה | יְהוָה וַיִּפְצְוּ אֵיבֶיךָ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנֶיךָ: וּבִגְחָה יֹאמְרוּ
שׁוֹבָה יְהוָה רַבְבוֹת אֶלְפֵי יִשְׂרָאֵל: ַ
וַיְהִי הָעַם בְּמַתְאַנְנִים רַע בְּאָזְנֵי יְהוָה וַיִּשְׁמַע יְהוָה וַיַּחֲדֵר אָפוֹ וַתִּבְעַר־רַבִּם אֵשׁ
יְהוָה וַתֹּאכַל בְּקִצֵּה הַמַּחֲנֶה: וַיִּצְעַק הָעַם אֶל־מֹשֶׁה וַיִּתְפַּלֵּל מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה
וַתִּשְׁקַע הָאֵשׁ: וַיִּקְרָא שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא תִבְעָרָה כִּי־בְעָרָה בָּסָ אֵשׁ יְהוָה:
וְהָאֶסְפָּסָף אֲשֶׁר בְּקִרְבּוֹ הִתְאוּוּ תְאוּוֹה וַיִּשְׁבוּ וַיִּבְכּוּ גַם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ מִי
יֵאכְלֵנוּ בַּשָּׂדֶה: זָכְרָנוּ אֶת־הַדָּגָה אֲשֶׁר־נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חֲנָם אֵת הַקִּשְׁאִים וְאֵת
הָאֲבִטְחִים וְאֵת־הַחֲצִיר וְאֵת־הַבְּצָלִים וְאֵת־הַשּׁוּמִים: וְעַתָּה נַפְשָׁנוּ יִבְשֶׁה אֵין

רש"י

ד | והאספסוף. חלו ערב רב שנאספו עליהם גזרות ממזכרים: וישבו. גם בני ישראל ויבנו עממה: מי יאכלנו בשד. וכי לא היה להם פשר? והלא כבר נאמר: וגם ערב רב עלה חתם ונאן וקבר" וגו' (שמות יב, לח) ולא תאמר חבלום, והלא נקבעתם לארץ נאמר: "ומקנה רב היה לבני דחובך" וגו' (להלן לב, ח). חלף שמבקשים עלולה: ה | אשר נאכל במצרים חנם. חס תאמר שמצרים נותנים להם דגים חנם, והלא כבר נאמר: "ותכן לא יתן לכם" (שמות י, יח). חס תכן לא היו נותנים להם חנם, דגים היו נותנים להם חנם? ומהו חומר: "חנם?" חנם מן המצוות: את הקשאים. חמר רבי שמעון: מפני מה הפגן משתנה לכל דבר חוץ מאלו? מפני שהן קשים למניקות: חומרם לחשה: חל תחבלי שום וצגל, מפני התנוק. משל למלך כו' [בשר ודם שמסר בנו לפידגו, והיה יושב ומפקדו וחומר לו, הנראה שלא יחבל מאכל רע ולא ישתה משקה רע. ובכל כך היה הבן ההוא מתרעם על חבו לומר, לא מפני שאהבנו, חלף מפני שאי חפסר לו שאוכל]. כדחיתר בספרי (פ): הקשאים. הם קוקומבר"ש בלעז: אבטחים. בודיק"ש: החציר. פרישון, טוריליש, ומקומנו: "ית בונינח" וכו':

פרק יא
א | ויהי העם במתאננים. חיון העם חלף קשים, וכן הוא חומר: "מה חעשה לעם הזה" (שמות יז, ד) וחומר: "העם הזה הרע" (ירמיה י, י). וקשה פשרים קרואים עמיו, שנאמר: "שלח עמיו" (שמות ט, טז), עמיו מה עשית לך" (מכה ג, א). במתאננים. חיון מתאוננים חלף לשון עלולה, מבקשים עלולה היחך פלש מחרי המקום, וכן הוא חומר פמשון: "כי תחנה הוא מבקש" (ספטיס יד, ד): רע באזניו ה'. תנחה שהיא רעה באזניו ה', שמתפוגגם שפגח באזניו ויקנט. חמר: חיו לנג, פמה לבטנו בדרך הזה, שלשה ימים שלא נחנו מעגיו הדרך: ויחר אפו. חט הייתי מתפגן לטובתכם שתנסו לארץ מיד: בקצה המחנה. במקצתן שפיהם לשפלות, חלו ערב רב. רבי שמעון בן מנסיח חומר: פקענים שפיהם וצדולים:
ב | ויצעק העם אל משה. משל למלך פשר וקם שפעם על פגו, והלך הפן חלף חוקבו של חבו וחמר לו: יח ופקש עלי מחבא: ותשקע האש. שקעה במקומה פחך, שאלו חזקה לחחת הרחות היתה מתפלת והולכת כל חותן הריח:

לד | וענן ה' עליהם יומם. שקעה עננים פתוכים פמסעיהם, חרבעה מחרבע רוחות, וחחד למעלה וחחד למטה, וחחד לפניהם, מנניך חת הגבוה ומגביה חת הנמוך והורג נחשים ועקרפים:
לה | ויהי בנסע הארץ. עשה לו סימנות מלפניו ומלאחריו לומר שאין זה מקומו; ולמה נכתב פחך? כדי להפסיק בין פקענות לפקענות וכו', כדחיתר ב'כל פתני הקדש' (שבת טו עב - טז ע"א): קומה ה'. לפי שהיה מקדים לפניהם מהלך שלשת ימים, היה משה חומר: עמד והמתן לנו ואל תתרחק יותר. כמקדש תנחומא פויקהל (ו): ויצו איבך. ומנסו משנאיך. חלו הדוקים: משנאיך. חלו שונאי ישראל, שכל השונא חת ישראל שונא חת מי שחמר והיה העולם, שנאמר: "ומשנאיך נאחו ראש" (תהלים פג, א), ומי חס? על עמך יערימו סוד" (ס ד)
לו | שובה ה'. מנחם תרגמו לשון מרגוע, וכן: "בשונה ונחת תנעון" (ישעיה ל, טו): רבבות אלפי ישראל. מצד שאין השכינה שוכה פנאחל פחיותים משני חלמים ושתני קבבות:

BACKGROUND

11:5 | Cucumbers [kishuim]: The Aramaic translations identify this as the Adzhur melon, otherwise known as the Armenian cucumber (Scientific name: Cucumis melo var. chate), a type of melon from the gourd family, which is

similar to a long, hairy cucumber. The Greek and Latin translations identify this as the cucumber (Scientific name: Cucumis sativus).

Leeks [hatzir]: This is not the same as the modern Hebrew term hatzir, which means hay. According to the commentaries, hatzir in this verse refers to the leek, Allium porrum, which is related to the onion.

but the manna before our eyes. The manna is our only source of sustenance. The children of Israel forgot about the decrees of Pharaoh, and their own subservience and suffering, while remembering only the aroma and taste of their old cuisine.

- 7 The Torah now provides background detail that is not part of the complaint of the children of Israel: **The manna that they complained about was like a round coriander seed^B in size and shape, and its appearance was like the appearance of bdellium;** it was white, like bdellium, rather than brown like coriander.³¹
- 8 **The people roamed about, and gathered and ground it in a mill, or crushed it in a mortar, or boiled it in a pot,^B and made it into cakes and its taste was like the taste of a cake moist with oil.** The manna was not dry; its taste was similar to that of a food saturated with oil.
- 9 **With the falling of the dew upon the camp at night, the manna fell upon it.**
- 10 **Moses heard the people weeping, according to their families, each man at the entrance of his tent.** This was not a mass demonstration; rather people saw each other weeping, which spread, along with the sense of lacking and longing, throughout the nation. **The wrath of the Lord was greatly enflamed and in the eyes of Moses it was bad** that the nation was weeping.
- 11 **Moses said to the Lord: Why have You mistreated Your servant and why have I not found favor in Your eyes, to place the burden of this entire people upon me?** Am I so unfavorable in Your eyes that you have given me such a difficult job?

- 12 **Did I conceive this entire people; did I give birth to it, that You should say to me: Carry it in your bosom, as a nurse carries the suckling babe to the land with regard to which You took an oath to its forefathers?** Moses compares the people to dependent children, and asks God why he has been tasked with the responsibility to care for them. He feels that this task is beyond his natural abilities.

Detail from a tablet found in Nineveh, depicting an Israelite woman carrying an infant, eighth century BCE

- 13 **From where do I have meat to give to this entire people that they cry to me, saying: Give us meat, and we shall eat.** Their request is unreasonable and I have no way to fulfill it.
- 14 **I cannot bear this entire people alone, because it is too heavy for me.**
- 15 **If this is what You do to me, please kill me,^D if I have found favor in Your eyes and let me not see my wretchedness.** I would prefer that you kill me so that I will not have to remain in this wretched state.³²

Coriander plant

Coriander seed

Pot

Mortar

Mill

BACKGROUND

11:7| **Coriander seed [zera gad]:** This is identified by commentaries and scholars as coriander (Scientific name: *Coriandrum sativum*), an annual herb in the family Apiaceae. It grows to a

height of 50 cm and has round seeds that have a diameter of 2–4 mm.

11:8| **Pot [parur]:** The word *parur* refers to a pot used for cooking (see Judges 6:19). Based upon Ben Sira (13:2), it appears that it is an earthenware pot rather than an iron pot.

כָּל בְּלִתֵי אֶל-הַמֶּן עֵינֵינוּ: וְהַמֶּן כְּזֶרַע-גֹּד הוּא וְעֵינֵנו כְּעֵינֵי הַבְּדֹלָח: שְׁטוּ הָעַם
וְלִקְטוּ וּטְחֲנוּ בְרַחִים אֹר דָּכוּ בַמִּדְבָּה וּבִשְׁלוּ בַפְּרוֹר וְעָשׂוּ אֹתוֹ עֲגוֹת וְהָיָה
טַעֲמוֹ כְּטַעַם לֶשֶׁד הַשָּׁמֶן: וּבְרַדַּת הַטֶּל עַל-הַמַּחֲנֶה לֵילָה יֵרֵד הַמֶּן עֲלָיו:
וַיִּשְׁמַע מֹשֶׁה אֶת-הָעַם בְּכֹה לְמִשְׁפַּחְתּוֹ אִישׁ לִפְתָּח אֹהֶלוֹ וַיַּחֲרֹף אִי הוּא
מֵאֵד וּבְעֵינַי מֹשֶׁה רָע: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה לְמָה הִרְעִיתָ לְעַבְדְּךָ וּלְמַה לְאַ-
מְצַתִּי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׂוֹם אֶת-מִשְׁאֵל כָּל-הָעַם הַזֶּה עָלַי: הֲאֵנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל-
הָעַם הַזֶּה אִם-אֵנֹכִי יִלְדֵתִיהוּ כִּי-תֹאמֶר אֵלַי שָׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאָמֶן
אֶת-הַיֶּנֶק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּיו: מֵאִין לִי בִשָׂר לִתֵּת לְכָל-הָעַם
הַזֶּה כִּי-יִבְכּוּ עָלַי לֵאמֹר תִּנְהַלְנוּ בִשָׂר וְנֹאכְלָה: לֹא-אוּכַל אֲנֹכִי לְבַדִּי לְשַׂאת
אֶת-כָּל-הָעַם הַזֶּה כִּי כִבֵּד מִמֶּנִּי: וְאִם-כִּבֵּה אֶת-עֲשֵׂה לִי הֲרַגְנִי נָא הֲרֹג אִם-
מֵצַאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ וְאֶל-אַרְאֶה בְּרַעְתִּי:

רש"י

יב | כי תאמר אלי... שחתה חומר חלי: שיהו בחיקך, והיכן חמר לו כן? לך נחה חית העם" (שמות לב, לד) ויאמר: "ויעם חל בני ישראל" (שם ו, יא), על מנת שיהיו סוקלים חתכם ומחזקין חתכם: על האדמה אשר נשבעת לאבותיו. חתה חומר לי לשחתם בחיקי.
טו | ואם כבה את עשה לי. תשש כחו של משה כנקבה כשהקלהו הקדוש ברוך הוא הפקענות שהיא עתיד להביא עליהם על זאת, חמר לפניו: חס פן, הקגע תחלה: ואל אראה ברעתי. 'ברעתי' היה לו לכתב, חלח שפנה הפתע, וזה אחד מתקוני סופרים בתורה לכני ולתקון לשון.

וקבוצתנו פרשהו לשון שדים, חך חין וענו שדים חצל שמן. וחי חפשי לומר "לשד השמן" לשון "וישמן נהרין" (דברים לב, טו), שחס בן היה המ"ם נקוד קמן קמן (ערי) וטעמו למטה פחת המ"ם, עכשיו שהמ"ם נקוד פתח קמן (סגול) והטעם פחת הש"י, לשון שמן הוא, והש"י הנקודה בקמן גדול וחינה נקודה בפתח קמן מפני שהיא סוף פסוק. דבר חכה, "לשד" לשון נטריקון ל"ש שמן ד'בש, פעשה הנלושה בשמן וקטופה בדבש. ותרגום של חונקלוס דמתרגום: "דל"ש במשח"ח" נטפה לפתרון של דוגש, שהעשה הנלושה בשמן לחלחית שמן יש פה.
י | בכה למשפחתיו. משפחות משפחות נחשפים ובוכים, לפקסם תרעמתן בגלוי. וקבוצתנו חמר: "למשפחתנו", על עסקי משפחות, על עריות הנחשדות להם.

ו | אל המן עינינו. מן פשחה, מן בערב: ו | והמן כזרע גד. מי שאמר זה לח חמר זה, ישחל חומרם: "בלתי חל המן עינינו", והקדוש ברוך הוא הקטיב בתורה: "והמן כזרע גד" וגו', כלומר, לחו בחי עולם על מה מתלוננים בני, והמן כך וכן הוא חסוב: כזרע גד. עגל כגדח, זע קוליינדר: בדלח. שם חבן טובה, קרישט"ל.
ח | שטו. חין 'שטו' חלח לשון טיול, חיסכנייה, בלח עמל: וטחנו ברחים וגו'. לח ונד ברחים ולא בקדקה ולא במדוכה, חלח משתנה היה טעמו לנטחין ולגזיין ולמקשלין: בפרור. קדקה: לשד השמן. לחלוח של שמן כך פקשו דוגש ודומה לו: "נהפך לשדי פחלכני חין" (תהלים לב, ד), והלמ"ד יסוד, נהפך לחלחי פחלכני חין

DISCUSSION

11:15 | **If this is what You do to me, please kill me:** Moses responded harshly because he was unable to understand the people around him. He was already more than eighty years old and had lived in solitude, engaged in a spiritual

search, even before receiving his divine charge. In fact, the *Zohar* (Balak, section 3, 187b–188a) compares Moses in a society of men to a fish out of water. Moreover, Moses was able to live for forty days and nights without food or drink

(Exodus 34:28); he therefore had a difficult time comprehending people who were concerned that they did not have food for the next day, and whose whole complaint focused on nostalgia for the tastes of certain foods.

- 16** The Lord said to Moses: Gather to Me seventy men of the elders of Israel, whom you know to be the elders of the people, and its officers; and you shall take them to the Tent of Meeting, and they will stand there with you. Take the men who are most prominent and respected, and who function as the leaders of the people.
- 17** I will descend and speak with you there, and I will draw from the spirit of prophecy that is upon you, as well as a portion of your spiritual character, and I will place it upon them; they shall bear with you^d the burden of the people, and you shall not bear it alone.
- 18** To the people you shall say: Prepare yourselves for tomorrow, and you shall eat meat; for you have wept in the ears of the Lord, saying: Who will feed us meat, as it is better for us in Egypt; and the Lord will give you meat, and you shall eat.
- 19** You shall have so much meat that you shall eat not one day, nor two days, nor five days, nor ten days, nor twenty days.
- 20** Until a month of days, until it comes out of your nose and you regurgitate it, and it shall be loathsome for you; the Lord is angry with you because you despised the Lord who is in your midst, and you wept before Him, saying: Why is it that we left Egypt?
- 21** Moses said: More than six hundred thousand men on foot is the people that I am in their midst, and You said: I will give them meat, and they will eat for a month of days.
- 22** Will it be possible to gather enough flocks and cattle to be slain for them and it suffice for them?^d If all the fish of the sea will be gathered for them, will it suffice for them?
- 23** The Lord said to Moses: Shall the hand of the Lord be inadequate? Now you will see whether My statement will transpire for you or not.
- 24** Moses emerged from the Tent of Meeting³³ and spoke the words of the Lord to the people, informing them that they would receive meat the following day; he gathered seventy men of the elders of the people, and he had them stand around the Tent.
- 25** The Lord descended in the cloud, and spoke to him, and simultaneously drew from the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders;^d it was, as the spirit rested upon them, they prophesied, but did not continue. These elders prophesied at that time but did not become regular prophets.

DISCUSSION

11:17 | **They shall bear with you:** The elders were more embedded in the nation than Moses was, and therefore they would be able to speak to the people and to calm them (see Ramban). Here they were to undergo a type of partial spiritual cloning process in which they would receive some of the inner character of Moses so that they would be able to comprehend the will of God. In this manner the elders would become like an extension of Moses; they would not merely receive instructions from him, but would identify with him.

The institution of the High Court of seventy-one Sages, or Sanhedrin, that would function

during the Second Temple era, would be a continuation of this group of seventy elders that was presided over by Moses. It was they who would communicate the message of Moses to future generations (see Mishna *Sanhedrin* 1:6; see also Ezekiel 8:11).

11:22 | **Will flocks and cattle be slain for them and it suffice for them:** Despite the fact that God was providing manna for His people on a daily basis, Moses had difficulty believing that sufficient meat could be found for all. Unlike manna, which was food provided in a supernatural manner, the people wanted meat, which exists in the natural realm. Moses saw no way

to procure meat in the wilderness in a natural fashion.

11:25 | **And drew from the spirit that was upon him, and put it upon the seventy elders:** The seventy elders were exposed to prophecy by being included in the prophecy that was experienced by Moses at that time. In this manner they came to understand the nature of Moses' experience and to appreciate his greatness. From then on, they would respect him and his decisions, they would be loyal to him, and would fight his battles (see Ramban, 11:17).

י וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה אֶסְפְּהָ לִּי שִׁבְעִים אִישׁ מִזְקְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִדְעָתָּ כִּי־הֵם זְקֵנֵי הָעָם וְשִׁטְרֵיו וְלִקְחָתָּ אִתָּם אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד וְהִתִּיצְבוּ שָׁם עִמָּךְ: וַיְרַדְתִּי וּדְבַרְתִּי עִמָּךְ שָׁם וְאַצְלַתִּי מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלֶיךָ וְשָׁמַתִּי עֲלֵיהֶם וְנִשְׂאוּ אִתָּךְ בְּמִשְׁאֵה הָעָם וְלֹא־תִשָּׂא אִתָּה לְבַדְּךָ: וְאֶל־הָעָם תֹּאמַר הִתְקַדְּשׁוּ לְמַחֲרָ וְאִכְלַתֶם בָּשָׂר כִּי בְכִיתֶם בְּאֶזְנִי יְהוָה לֵאמֹר מִי יֵאכְלֵנוּ בָּשָׂר כִּי־טוֹב לָנוּ בְּמִצְרַיִם וְנָתַן יְהוָה לָכֶם בָּשָׂר וְאִכְלַתֶם: לֹא יוֹם אֶחָד תֹּאכְלוּן וְלֹא יוֹמִים וְלֹא חֲמִשָּׁה יוֹמִים וְלֹא עֶשְׂרֵה יוֹמִים וְלֹא עֶשְׂרִים יוֹם: עַד וְחָדָשׁ יוֹמִים עַד אֲשֶׁר־יֵצֵא מֵאִפְכֶם וְהָיָה לָכֶם לזֶרָא יַעַן כִּי־מֵאִסְתֶּם אֶת־יְהוָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּכֶם וְתַבְּנֹו לְפָנָיו לֵאמֹר לָמָּה זֶה יֵצְאוּ מִמִּצְרַיִם: וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שִׁש־מֵאוֹת אֶלְפֵי רִגְלֵי הָעָם אֲשֶׁר אֲנִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה אֹמְרָתָּ בָּשָׂר אֶתֶּן לָהֶם וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יוֹמִים: הֲצֵאן וּבְקֹר יִשְׁחַט לָהֶם וּמֵצֵא לָהֶם אִם אֶת־כָּל־דָּגֵי הַיָּם יֵאָסֹף לָהֶם וּמֵצֵא לָהֶם: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה הִיךְ יְהוָה תִּקְצֹר עֲתָה תִּרְאֶה הַיְקָרְךָ דְּבָרֵי אִסְלָא: יא וַיֵּצֵא מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר אֶל־הָעָם אֵת דְּבָרֵי יְהוָה וַיֹּאסֹף שִׁבְעִים אִישׁ מִזְקְנֵי הָעָם וַיַּעֲמֵד אֹתָם סָבִיבַת הָאֹהֶל: וַיֵּרַד יְהוָה וַיַּעֲנֵן וַיְדַבֵּר אֵלָיו וַיֹּאצֵּל מִן־הָרוּחַ אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתֵּן עַל־שִׁבְעִים אִישׁ הַזְּקֵנִים וַיְהִי בְּנוּחַ עֲלֵיהֶם הָרוּחַ וַיִּתְנַבְּאוּ וְלֹא יָסְפוּ:

רש"י

אזכרון ומצטערין שלשים יום, והקשרים - הקשר עוקע בין שניהם: עד אשר יצא מאפכם. פתגמו: דתקושתן ביה, יהא דומה לכם כאלו חבלתם ממנו יותר מדאי עד שיצא ונגעל לחון דרך החן: והיה לכם לזרע. שתהיו מרחקין חיתו יותר ממה שקרבתם. ובדברי רבי משה הדקדק לחייתו, שיש לשון שקודין לחקב 'זרע': אתה 'אשר בקרבכם. חס לא שנטעתי שכינתי פיניכם, לא גבה לבכם לבכם לכל הדברים הללו:

כא ויש מאות אלף רגלי. לא חס למנות חית הפקט, שלשת חלפים היתרים (לעיל ח, מו). ורבי משה הדקדק פשט שלא פבו אלף חותן שיצאו ממצרים:

כב-כג ויצאן ובקרו ישחט. זה חיד מלרעיה דברים שהיה רבי עקיבא דורש וזין רבי שמעון דורש כמותו: רבי עקיבא חומר: "שש מאות חלף חגלי וחתה חמרת פשר חתן להם וחכלו חדש ימים, הוצאן ובקרו" וגו', הכל פמשמעו, מי מספיק להם? פגענן שפארמר: "ומצא

יז וירדתי. זו חסת מעשר ירדות הפתובות בתורה: ודברתי עמך. ולא עמהם: ואצלתי. פתגמו: "וחרבי", כמו: "וחל חנילי בני ישראל" (שמות כה, יא): ושמתני עליהם. למה משה דומה בחותה פעה? לנר שפנח על גבי מנורה, והכל מלתיקון הימנו וזין חורו חסר כלום: ונשאו אתך. התנה עמהם, על מנת שיקבלו עליהם טרח בני, שהם טרחנים וסרבנים: ולא תשא אתה לבדך. הרי תשובה למה שפארמת "לא חובל חניכי לבדי" (לעיל פסוק יז):

יח והתקדשו. הזמינו עצמכם לכרענות, וכן הוא חומר: "והקלשם ליום הרעה" (ירמיה יב, א):

כז עד חדש ימים. זו בפשרים שמתמען על מטותיהן וחסר כך נשמתן יוצאה; ובקשרים הוא חומר "הקשר עוקע בין שניהם" (לעיל פסוק כג), כך היא שניה בספרי (ג). חבל פמכילתא (ויסע פי"ד) שניה חלוק: הקשרים

טז וספחה לי. הרי תשובה לתלונתך שפארמת: "לא חובל חניכי לבדי" (לעיל פסוק יז). והקנים הראשונים היכן היו? והלא חף במצרים ישוב עמהם, שפארמר: "לך וחספת חת זקני ישראל" (שמות ג, טו). חלף פאש פבערה מתו: ורחויים היו לכך מסיני. דכתוב: "ויחזו חית החלחים" (שמות כה, יא). שפאג קלית ראש פנשך פתו ומרדפ פפני המלך, וזהו: "ויאכלו וישתו" (סס), ולא רצה הקדוש ברוך הוא לתן חבלית פמתן תורה, וכרע להם פחן: אשר ידעת פיהם וגו'. חותן שחתה מכיר שנתמנו עליהם שוטרים פמנרים פגעדות פך, והיו מרחמים עליהם ומפס על ידם, שפארמר: "ויפיו שטרי בני ישראל" (שמות ה, יד). עתה יתמנו פגללתו, פדךך שפנטערו פנתתן: ולקחת אתם. קחם פדקרים, חשרכם שנתמנתם פקנשים על בני של מקום: והתיצבו שם עמך. פרי שירחו ישראל ויגהו פהם גדלה וכבוד, ויחמרו: חביבין חלו שפכנסו עם משה לשמוע דבור מפי הקדוש ברוך הוא:

26 Two men remained in the camp; the name of the one was Eldad, and the name of the second was Meidad. According to the midrash, the elders of Israel were to be selected from a group of candidates comprised of six men from each tribe. Since there were a total of seventy-two candidates, two of them would not be selected. Eldad and Meidad decided not to go out to the Tent of Meeting so that the spirit of Moses would rest on the remaining seventy men.³⁴ Nonetheless, **the spirit rested upon them and they were among those written** on the list of potential candidates,³⁵ **but they did not go out to the Tent and they prophesied in the camp.**

27 The young man ran and told Moses, and he said: Eldad and Meidad are prophesying in the camp; they remained in the camp, and nonetheless they are prophesying.

28 Joshua son of Nun, servant of Moses who had been devoted to Moses **from his youth,**³⁶ **spoke up and said: My lord Moses, incarcerate them^D** for prophesying without authorization. Alternatively, some commentaries interpret the first part of the verse as stating that Joshua was one of Moses' finest attendants.³⁷

29 Moses said to him: Are you zealous on my behalf? Are you angry that prophecy has been granted to others? On the contrary, **would that all the people of the Lord be prophets,^D that the Lord would place His spirit upon them.** Ideally, the whole nation should be close to God to the point that they experience prophecy.

Seventh **30 Moses returned** from the Tent of Meeting **to the camp, he and the elders of Israel.**
aliya

31 A wind went from the Lord, and displaced a group of quails^B from their larger group that was flying over **the sea, and dispersed them over the camp.** This flock of birds was so enormous that it extended from the camp **approximately a day's journey here, in one direction, and approximately a day's journey there, around the camp,** and there were so many

Quail

birds that they were piled to a height of **approximately two cubits above the face of the earth.**

32 The people arose all that day, all the night, and all the next day, and they gathered the quail with gluttonous appetite, having become disgusted with eating the same food every day; **he who did the least, gathered ten piles,** while those who were more gluttonous or more efficient undoubtedly gathered more; **and they spread them around the camp.** There were too many quails to store them in vessels, so they left them to dry around the camp.

33 The meat was still between their teeth, it was not yet entirely finished, and the wrath of the Lord was enflamed against the people, and the Lord struck the people with a very great blow.^D

34 He called the name of that place Kivrot Hataava, because there they buried [kaveru] the people that lusted [hamitavim].

35 From Kivrot Hataava the people traveled to Hatzerot, where they presumably build enclosures [*hatzerot*] as temporary living quarters; **and they were in Hatzerot.**

DISCUSSION

11:28| **Incarcerate them:** The Sages explained that Eldad and Meidad prophesied that Moses would die and Joshua would take his place. This explains the severe reaction of Joshua (see Rashi; *Sanhedrin* 17a).

11:29| **Would that all the people of the Lord be prophets:** Moses expresses here a democratic view of the nature of prophecy: Prophecy is appropriate for anyone worthy of it, and not just the seventy elders who received their prophetic abilities from Moses and became almost like his clones. This perspective of Moses

is expressed in other instances as well when Moses relates to other people vis-à-vis his own status (see 12:3; 16:5–7; Deuteronomy 10:12; see also the introduction to Numbers).

11:33| **And the Lord struck the people with a very great blow:** God sent them meat so that there would be no room to doubt His omnipotence. Yet in His anger He struck those who had doubted His power, both due to their lack of faith, and due to the fact that they immediately rushed to gather quail rather than standing in amazement over God's greatness.

BACKGROUND

11:31| **Quails:** The quail (Scientific name: *Coturnix coturnix*) is a small bird from the pheasant family Phasianidae. Its body is small and plump, reaching a length of about 18 cm and a weight of about 100 g. At the end of the summer it migrates east from Central Europe to the shores in Northern Sinai and Eastern Egypt, a distance of approximately 750 km in one night. Due to the long journey, the quail arrive exhausted and it is easy to collect them. When quail are found nowadays, they are spread on the ground over a large area but they are not found piled on top of one another.

וַיִּשְׁאָרוּ שְׁנֵי־אֲנָשִׁים | בַּמַּחֲנֶה שֵׁם הָאֶחָד | אֶלְדָּד וְשֵׁם הַשֵּׁנִי מִיָּדָד וַתִּנַּח עֲלֵיהֶם
הָרוּחַ וְהֵמָּה בִּפְתָבִים וְלֹא יָצְאוּ הָאֵהָלָה וַיִּתְנַבְּאוּ בַּמַּחֲנֶה: וַיִּרְץ הַנְּעָר וַיַּגִּד
לְמֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֶלְדָּד וּמִיָּדָד מִתְנַבְּאִים בַּמַּחֲנֶה: וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נּוּן מִשְׂרֵת מֹשֶׁה
מִבְּחָרָיו וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי מֹשֶׁה כֹּלָּאִים: וַיֹּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה הַמִּקְנָא אַתָּה לִי וּמִי יִתֵּן
כָּל־עַם יְהוּה נְבִיאִים כִּי־יִתֵּן יְהוָה אֶת־רוּחוֹ עֲלֵיהֶם: וַיֹּאסֹף מֹשֶׁה אֶל־הַמַּחֲנֶה
הוּא זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל: וְרוּחַ נֹסֵעַ | מֵאֵת יְהוָה וַיִּגְזוּ שְׁלוֹיִם מִן־הַיָּם וַיִּטְּשׂוּ עַל־הַמַּחֲנֶה
כַּדָּרֶךְ יוֹם כֹּה וּכְדָרֶךְ יוֹם כֹּה סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה וּכְאֲמַתִּים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ: וַיִּקַּם
הָעָם כָּל־הַיּוֹם הַהוּא וְכָל־הַלַּיְלָה וְכָל | יוֹם הַמַּחֲרֹת וַיֹּאסֹפוּ אֶת־הַשְּׁלֹו הַמִּמְעִיט
אֶסְפֵּי עֲשָׂרָה חֲמָרִים וַיִּשְׁטְחוּ לָהֶם שְׂטוֹחַ סְבִיבוֹת הַמַּחֲנֶה: הַבָּשָׂר עוֹדְנָו בֵּין
שְׁנֵי־הַטָּרִס יַפְרֹת וְאֵף יְהוָה חָרָה בָּעָם וַיִּךְ יְהוָה בָּעָם מַכָּה רַבָּה מְאֹד: וַיִּקְרָא
אֶת־שֵׁם־הַמָּקוֹם הַהוּא קַבְרֹת הַתְּאוּהָ כִּי־שָׁם קָבְרוּ אֶת־הָעָם הַמֵּת־אֹיִם:
מִקַּבְרֹת הַתְּאוּהָ נֹסְעוּ הָעָם חֲצֹרוֹת וַיְהִיו בַּחֲצֹרוֹת:

שביעי

רשי

דבר חכה, תגס חל בית הקלח, לפי שהיו מתנבאים: משה מת ויהושע מכנס חת ויכחל לחזק:

כט | המקנא אתה לי. "הקנאני חת מקנא": לי כמו ששכילי. כל לשון קנאה, חס הנותן לב על הדבר או לנקם או לעזוב, חכרנמט בלעז, חזיון בעיני המפא:

ל | ויאסף משה. מפתח חזק מועד: אל המחנה. נכנסו חיס לחלו: ויאסף. לשון פניסה חל הבית. כמו: "חספתו חל תוך ביתך" (דברים כב, ג) וחס לכס: "יגדל ולא ידע מי חספס" (תהלים לג, ז). מלמד שלא הביא עליהם פדענות עד שנקנסו העדיקים חיס לחלו:

לא | ויגזו. ויפריח, וכן: "כי גז חיס" (תהלים ג, י) "וכן גזו ויעבר" (נחום ח, יב) וישש. ויששע, כמו "והנה נטסים על פני כל החזן" (שמואל א' ל, טז) "וינטפתיך המדברה" (יחזקאל כג, ה): וכאמתם. פורחות בגבה עד שהן כנע לבו של חס, כדי שלא יהא טבח בחסיתתו לא להגזיה ולא לשחית:

לב | הממעיש. מי שאוסף פחות מכלם, העצלים והחגרים, חספ עשקה חמרים: וישטחו. עשו חזיון משטחיו משטחיו:

לג | טרס יפרת. פתגמו: "עד לא פסק". דבר חכה, חינו מספיק לפסקו בשני עד שגמטו יונחה:

(תהלים עח, כ). חמר: פשקה היא זו, חין בו פח למלחית שחלתנו, והו שחמר: "ויצא משה וידבר חל העם" (להלן פסוק ד) כיון שלא שמעו לו, ויחסף שבעים חיס" וגו' (סג):

כה | ולא יספו. לא נתבחו חלח חותו היום לבדו, כך מכלש פספרי (יה), ויחנקלוס תקצם: "ולח פסקו", שלא פסקה נבחה מהם:

כו | וישארו שני אנשים. מאותו שגכרו, חמר: חין חנו פדחי לגדלה זו: והמה בבתבים. פמברקים שבהם לסנהדרין. ונתגו כלם נחובים בשמות ועל ידי גזל, לפי שהשגו עולה לשנים עשר שבעים ששה ששה לכל שבע ושבע, חון משני שבעים חיון מגיע חליהם חלח חמשה חמשה. חמר משה: חין שבע שומע לי לפחת משכנו וכן חחד. מה עשה? נטל שבעים ושנים פתרון וכתב על שבעים "זמן" ועל שנים חלק, וברך מכל שבע ושבע ששה, והיו שבעים ושנים חמר להם: טלו פתקים מתוך קלפי. מי שעלה בידו "זמן" נתקדש, מי שעלה בידו חלק, חמר לו: המקום לא חזן כך:

כז | וירץ הנער. יש חמרים: גרשם בן משה היה:

כח | בלאם. הטל עליהם גרבי נגוד והם כלים מחליהם:

כדי גלתי" (ויקרא כה, טו). חיוו קשה, זו חו "שמענו נח המרים" (להלן כ, י)? חלח לפי שלא חמר בבעים, חסן לו הכתוב ולא נפרע ממנו, וזו של מדינה היתה בגלוי, למיך לא חסן לו הכתוב. רבי שמעון חומר: חס ושלום לא עלתה על דעתו של חותו גדיק כך! מי שכתוב בו: "ככל ביתי נחמן הוא" (להלן יב, ז) יחמר: חיון המקום מספיה לנו? חלח כך חמר: "שש מאות חלח רגלי וגו', וחתה חמרת פשך חתן" לחדש ימים, וחסר כך תהרז חמה גדולה כזו, "החן וחקר ושחט להם" כדי שיהרגו ויתהח חכילה זו מספקתו עד עולם? וכי שכתב הוא זה? חמרים לו לחמור: טל פד שגורים ונחתך לחשך? השיבו הקדוש ברוך הוא: וחס לא חתן, חמר שכתבה ידי, הטוב בעיניך שיד ה' תקצר בעיניך? יחברו הם ומחה ביוצא בהם ואל תהי ידי חנה לפנים חפלו שעה חסת, "עתה תחלה היקדך דברי". רבן גמליחל בגו של רבי יהודה הנשיא חומר: ח' חפשי לעמד על הטפל, מחחר חיון מנהסים חלח עלילה לא תספיק להם, סוכן לדון חחיקה, חס חתה ונתן להם פשך בהמה גסה, חמר: דקה פקשנו, וחס חתה ונתן להם דקה, חמר: גשה פקשנו, חיה ועוף פקשנו, דגים ונחשים פקשנו, חמר לו: חס בן חמר שכתבה ידי. חמר לפנינו: חיינו הולך ומפוסק. חמר לו: "עתה תחלה היקדך דברי", שלא שמענו לך. חלך משה לפיסקו, חמר להם: "היד ה' תקצר", "הן הפה עז ויזובו מים וגו' הגם לחס ויכל תת"

Moses and His Siblings' Criticism

NUMBERS 12:1–16

and mentions his uniqueness among humankind. Due to his great humility, Moses is not sensitive to critique, but God zealously defends Moses' honor. The Torah also relates the punishment meted out to Miriam, who began the slanderous discussion about Moses. Later, the nation would be commanded to remember this event for future generations in order to internalize how serious a sin slander is. Although slander is not punishable in court, its consequences can be extremely destructive.

Moses does not have to deal only with the burden of leadership of the entire nation. In the upcoming passage, he is confronted by negative personal comments about him that are uttered by his older siblings, Miriam and Aaron. It is specifically in light of this criticism by his own family members that God expresses His most direct and exalted praise of Moses,

- 12 1** **Miriam and Aaron spoke against Moses**, at Miriam's initiative, **with regard to the Kushite woman whom he had married; for he had married a Kushite woman**,^D Tzipora the Midyanite.³⁸ It is possible that the Midyanites, who were nomads, mixed with other peoples.³⁹ It is also possible that Tzipora was called Kushite because the Kushites were known for their black skin and Tzipora's skin was darker than usual among the Israelites, whose skin color was a light brown.⁴⁰ Although she was Moses' wife, Moses had separated from her and refrained from marital relations in order to commune with God in the Tabernacle.⁴¹
- 2** **They said: Was it only with Moses that the Lord spoke; didn't he speak with us as well?** Since we are also prophets, we do not see what right Moses has to act in this way with regard to his wife. Moses married Tzipora, her father later brought her to the Israelite camp from Midyan, and yet Moses is ignoring her. This was a private conversation between Miriam and Aaron, but **the Lord heard**.⁴²
- 3** The fact that Miriam and Aaron spoke about Moses in third person indicates that they were not directly addressing Moses. However, it is possible that they would not have minded if he had heard about their conversation, and perhaps they even intended for him to hear about it, thereby sending him an indirect message. It is possible that Moses heard and did not respond.⁴³ However, the verse testifies that even if Moses had been present when this conversation was taking place he would not have responded or have been insulted due to his great humility: **And the man Moses was very humble**,^D **more than any person on**

the face of the earth. Moses did not demand special status or extra rights; he saw himself simply as a servant and messenger of God who was transmitting His word and His Torah.⁴⁴

- 4** **The Lord said suddenly to Moses, to Aaron, and to Miriam: Go out the three of you, together, to the Tent of Meeting. The three of them went out.**
- 5** **The Lord descended in a pillar of cloud, and stood at the entrance of the Tent. He called Aaron and Miriam and both of them came out** from the Tent and moved closer to the cloud.
- 6** **He said: Hear now My words: Even if your prophet is truly a prophet of the Lord, as you are, I will nonetheless reveal Myself to him** indirectly, **in a vision** that must be deciphered, or **in a dream I will speak to him.** Regular prophets do not hear My words while they are fully conscious, but rather while in a deep trance.
- 7** **Not so My servant Moses**,^D who is different from you and from all other prophets; **in all My house he is the most trusted**, so much so that I speak with him on a regular basis.
- 8** **Mouth to mouth I will speak with him**, in a direct manner, unlike the visions of other prophets from which they deduce the presence of God; **and a clear vision that is not in riddles** that require interpretation; **and the image of the Lord he will behold**.^D That being the case, **why did you not fear to speak against My servant, against Moses?** How do you dare to equate yourselves to Moses and to criticize his conduct?
- 9** **The wrath of the Lord was enflamed against them and He departed.**

DISCUSSION

12:1 | **He had married a Kushite woman:** Some have identified this woman as someone other than Tzipora. It is related in some *midrashim* that when Moses initially fled from Pharaoh, he spent time in Kush before arriving in Midyan, where he eventually married Tzipora. In Kush he had married a woman, perhaps the queen of Kush herself. According to these opinions, Miriam and Aaron spoke about the fact that this matter had not been closed (see *Targum Yerushalmi*; Ibn Ezra; Rashbam; *Yalkut Shimoni, Shemot* 168).

12:3 | **And the man Moses was very humble:** The fact that Moses was so humble does not mean that he did not value or appreciate his position, rather Moses felt that he was merely doing his job. Consequently, it would never have occurred to him that because of his status he was immune from critique or that he had extra rights. This is because humility consists of an awareness of one's status unaccompanied by feelings of superiority. The greater the individual is, the more he views himself as insignificant compared to that which is above him, rather than measuring himself by those beneath him.

12:7 | **My servant Moses:** There are several other instances when Moses is called the servant of the Lord, as in the next verse (see also Exodus 14:31; Joshua 11:15). This depiction expresses not only Moses' subservience to God, but also his closeness, much like the expression "the king's servant" (see II Samuel 18:29; II Kings 25:8; Jeremiah 38:7–12). Archeological excavations have uncovered beautiful signet rings containing the words "servant of the king," or "servant of King so-and-so," indicating a lofty social status. The term, "servant of the Lord" is

וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן בְּמִשְׁהַ עַל־אֲדֹת הָאִשָּׁה הַכֹּהֵנִית אֲשֶׁר לָקַח בִּי־אִשָּׁה
 כֹּהֵנִית לָקַח: וַיֹּאמְרוּ הֲרַק אֶךְ־בְּמִשְׁהַ דְּבַר יְהוָה הֲלֹא גַם־בָּנוּ דְבַר וַיִּשְׁמַע יְהוָה:
 וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל־הָאָדָם אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה: וַיֹּאמֶר
 יְהוָה פְּתָאֵם אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל־מִרְיָם צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֶּכֶם אֶל־אֶהָל
 מוֹעֵד וַיִּצְאוּ שְׁלֹשְׁתָּם: וַיֵּרֶד יְהוָה בְּעַמֻּד עָנָן וַיַּעֲמֵד פֶּתַח הָאֶהָל וַיִּקְרָא
 אֶהֲרֹן וּמִרְיָם וַיִּצְאוּ שְׁנֵיהֶם: וַיֹּאמֶר שְׁמַעוּ־נָא דְבַרִי אִם־יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם
 יְהוֹה בַּמִּרְאֶה אֵלָיו אֶתְוֹדַע בַּחֲלוֹם אֲדַבֵּר־בּוֹ: לֹא־כֵן עֲבַדִּי מֹשֶׁה בְּכָל־
 בֵּיתִי נְאֻמָּן הוּא: פֶּה אֶל־פֶּה אֲדַבֵּר־בּוֹ וּמִרְאֶה וְלֹא בַחֲזוֹת וַתִּמְנַת יְהוָה
 יְבִיט וַיִּמְדוּעַ לֹא יֵרָאֶתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדִּי בְּמִשְׁהַ: וַיַּחֲרֹ־אֵף יְהוָה בָּם וַיִּלְכָּד:

רש"י

1 | שְׁמַעוּ נָא דְבַרִי. חִינּוּ יֵצֵא חֶלֶץ לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה. אִם יִהְיֶה נְבִיאֲכֶם. חֹס יְהוֹי לְכֶם נְבִיאִים. ה' בַּמִּרְאֶה אֵלָיו אֶתְוֹדַע. שְׂכִינַת שְׁמִי חִינּוּ עֲלֵיכֶם עֲלוּ בְּחִסְפֵי הַמִּזְבֵּיחַ הַמְּחִיבֵהוּ. חֶלֶץ בַּחֲלוֹם וְחִזְיוֹן:

2 | פֶּה אֶל פֶּה. חֲמִרְתִּי לוֹ לִפְרֹשׁ מִן הָאִשָּׁה. וְהִיכָן חֲמִרְתִּי לוֹ? פְּסִיעִי: "לֵךְ חֲמֹר לְהֵם שׁוּבוּ לְכֶם לְחֶהֱלִיכֶם וְחִתְּהָ פֶה עֲמֵד עֲמֵד" (דברים ה, כו-כח): וּמִרְאֶה וְלֹא בַחֲזוֹת. "זִמְרָה" זֶה מִרְאֶה דְּבִיר, שְׂחַנֵּי מִפְרָשׁ לוֹ דְּבִירֵי בַּמִּרְאִית פִּנְסֵי שְׂבוּ וְחִינּוּ סוּתְמוֹ לוֹ בַּחֲזוֹת, כַּעֲנָן שְׂחַמְרָה לְיַחְזִיקָל: "חֹד חִידָה" וְגו' (יחזקאל י, ג). יְבִיט מִרְאֶה שְׂכִינַת? תַּלְמוּד לומֵר: "לֹא תוּכַל לְרַחֵת חֵת פֶּנִּי" (שמות לז, כ): וַתִּמְנַת ה' יְבִיט. זֶה מִרְאֶה חֲזוֹתִים, כַּעֲנָן שְׂחַמְרָה: "וְרַחֵת חֵת חֲזוֹרִי" (שמות לז, כג): בְּעַבְדִּי בְּמִשְׁהַ. חִינּוּ חֹמֵר בְּעַבְדִּי מֹשֶׁה חֶלֶץ בְּעַבְדִּי בְּמִשְׁהַ, בְּעַבְדִּי חָף עַל פִּי שְׂחִינּוּ מֹשֶׁה, בְּמִשְׁהַ חֶפְלוֹ חִינּוּ עַבְדִּי, כְּדָרִי הֵייתִם לִירֵא מִפְּנֵי, וְכַל שְׂכָן שְׂחִינּוּ עַבְדִּי, וְעַבְדִּי מִלֵּךְ - מִלֵּךְ, וְהִיא לְכֶם לומֵר: חִינּוּ הַמִּלֵּךְ חֹהֲבֵי חִנּוּ, וְחֵם תַּחֲמִירוּ: חִינּוּ מִכִּיר בְּמַעֲשֵׂי - זוֹ קִשָּׁה מִן הַרְאִשׁוֹנִי:

3 | וַיַּחֲרֹ־אֵף ה' בָּם וַיִּלְכָּד. מִחֲרֵד שְׂחִידֵים סְרַחֲוֹס גַּד עֲלֵיהֶם נְדִי, קַל וְחֵמֵר לְבָשֵׁר וְדָם, שְׂלֵחַ יְכַעֵס עַל חֲבֵרוֹ עַד שְׂחִידֵיעֵנו סְרַחֲוֹנִי:

4 | הֲרַק אֶךְ בְּמִשְׁהַ. עֲמוֹ לְבָדוֹ "דְּבַר ה'": הֲלֹא גַם בָּנוּ דְבַר. וְלֹא פִרְשָׁנוּ מִדְּרַךְ חֲרָן:

5 | עָנָו. שְׂפָל וְשִׁבְלָן:

6 | פְּתָאֵם. עֲנֵה עֲלֵיהֶם פְּתָאֵם וְהֵם טַמְאִים בְּדָרְךָ חֲרָן, וְהֵיוּ צוֹעֲקִים: מִיִּם מִיִּם לְהוֹדִיעַם שִׂפְיָה עֲשֵׂה מִשָּׁה שְׂפִרְשׁ מִן הָאִשָּׁה, מִחֲרֵד שְׂנַלִּית עֲלֵיו שְׂכִינַת תְּמִידָה, וְחִינּוּ עַת קִבְּוֵה לְדְבוּר: צֵאוּ שְׁלֹשְׁתֶּכֶם. מַעֲד שְׂשִׁלְשֵׁתָן נִקְרָאוּ בְּדְבוּר חֲחֵד, מֵה שְׂחִי חֶפְשָׁר לְפִה לומֵר וְלִחֲוֹן שְׂחַמְרָה:

7 | בְּעַמֻּד עָנָן. יֵצֵא יְחִידָה, שְׂלֵחַ מְקַדֵּת בְּשָׁר וְדָם; מִלֵּךְ בְּשָׁר וְדָם שְׂחִינּוּצַח לְמַלְחָמָה יוֹצֵא בְּחֶלְלוֹסִין וּבְשִׁינּוּצַח לְשֵׁלוֹם יוֹצֵא בְּמַעֲשֵׂיוֹ, וּמִדַּת הַקְּדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא יוֹצֵא לְמַלְחָמָה יְחִידָה, שְׂחַמְרָה: "ה' חֹשׁ מַלְחָמָה" (שמות טו, ג), וְיוֹצֵא לְשֵׁלוֹם בְּחֶלְלוֹסִין, שְׂחַמְרָה: "רִכְבֵּי חֲלָהִים רִפְתִּים חֶלְפֵי שְׂנֵאָן" (תהלים סח, יח): וַיִּקְרָא אֶהֲרֹן וּמִרְיָם. שְׂחִינּוּ מְשַׁכְּוִין וְיוֹצֵאִין מִן חֲזֵר לְקַדְחַת הַדְּבוּר: וַיִּצְאוּ שְׁנֵיהֶם. וּמִפְּנֵי מֵה מְשַׁכְּוִין וְהַפְּרִיזָן מִמִּשְׁהַ, לְפִי שְׂחִינּוּ מִקְרַעַת שְׂבִיחוֹ שֶׁל חֲדָם בְּפִנּוּ וְכָלוּ שְׂלֵחַ בְּפִנּוּ, וְכֵן מִעִנּוּ בְּנֵי, שְׂלֵחַ בְּפִנּוּ נִחְמָר: "חֹשׁ צְדִיק תִּמְנִים" (בראשית ט, ט) וּבְפִנּוּ נִחְמָר: "כִּי חֲתָךְ רַחֲמֵי צְדִיק לְפִנּוּ" (ס, א, ח). דְּבַר חֲחֵד, שְׂלֵחַ יִשְׁמַע בְּטוֹפִיתָ שֶׁל חֲחֵרָן:

פרק יב

א | וַתְּדַבֵּר. חִינּוּ דְבוּר בְּכָל מִקוּם חֶלֶץ לְשׁוֹן קִשָּׁה, וְכֵן הוּא חֹמֵר: "דְּבַר הָאִישׁ חֲדָנוּ חֲרָן חֲרָנוּ קִשָּׁת" (בראשית מב, ל). וְחִינּוּ חֲמִירָה בְּכָל מִקוּם חֶלֶץ לְשׁוֹן תַּחֲנוּעִים, וְכֵן הוּא חֹמֵר: "וַיֹּאמֶר חֵל נָח חֲחִי תִרְעֵנו" (בראשית יג, א), "וַיִּחְמַר שְׂמַעוּ נָח דְּבַרִי" (לֵהֱלֹן פְּסוּק א), כַּל "נָח" לְשׁוֹן בְּקִשָּׁה. וַתְּדַבֵּר מִרְיָם וְאַהֲרֹן. הוּא פְּתִיחָה בְּדְבוּר תַּחֲלִיחָה, לְפִיכֵךְ הַקְּדִימָה הַפְּתוּחָה. וּמִשְׁנֵי הוּא יוֹדַעַת מִרְיָם שְׂפִרְשׁ מִשָּׁה מִן הָאִשָּׁה? רַבִּי נֶתַן חֹמֵר: מִרְיָם הִתְנַה בְּדֵר עֲפֹרָה פְּשָׁעָה שְׂחַמְרָה לְמַשָּׁה: "חֶלְדָּד וּמִיִּדָּד מִתְּנַפְחִים בְּמִחְרָה" (לעיל יח, כג) פִּינּוּ שְׂשִׁמְרָה עֲפֹרָה חֲמִירָה: חוּי לְגַשְׁתִּיהֶן שֶׁל חֲלוֹ חֵם הַס נִקְרָאִים לְגַזְחִיחָה, שְׂחִינּוּ פוֹרְסוֹן מְגַשְׁתִּיהֶן בְּדְרַךְ שְׂפִרְשׁ פְּעִיל מִמְנוּ. וּמִשָּׁה דְּרַעָה מִרְיָם וְהַצְדָּה לְחֲחֵרָן. וּמֵה מִרְיָם שְׂלֵחַ תַּחֲפִנּוּהָ לְגַנּוּתָהּ, כֵּךְ עֲנַשָּׁה, קַל וְחֵמֵר לְמַסְפֵּר בְּגַנּוּתָהּ שֶׁל חֲבֵרוֹ: הָאִשָּׁה הַכֹּהֵנִית. מַעֲד שְׂהַפֵּל מוֹדִים בְּפִיָּה, כְּשֵׁם שְׂהַפֵּל מוֹדִים בְּשַׁחֲרִיתוֹ שֶׁל כּוֹסֵי: כּוֹסֵי. בּוֹשִׁיחַ. בְּעַמְטוֹרִיחַ יִפְתֵּי מִרְחָה: עַל אֲדֹת הָאִשָּׁה. עַל חוֹדוֹת גְּרוֹשִׁיחַ: בִּי אִשָּׁה כֹּהֵנִית לָקַח. מֵה תַּלְמוּד לומֵר? חֶלֶץ יֵשׁ לֵךְ חֵשֶׁה נִחָה בְּפִיָּה וְחִינּוּ נִחָה בְּמַעֲשֵׂיָהּ, בְּמַעֲשֵׂיָהּ וְלֹא בְּפִיָּה, חֶלֶץ חֵשֶׁה נִחָה בְּכָל: הָאִשָּׁה הַכֹּהֵנִית. עַל שֵׁם נִוְיָה נִקְרָאִית 'כּוֹסֵיחַ, כְּחֶלֶם הַקּוֹרֵחַ חֵת גֵּנוּ נִחָה 'כּוֹסֵי' כְּדִי שְׂלֵחַ תַּשְׁלַח כּוּ עֵינֵי רַעָה: בִּי אִשָּׁה כֹּהֵנִית לָקַח. וְעַתָּה גְּרַשָּׁה:

DISCUSSION

➔ an elevated title, and Moses is one of the only people in the Bible who was awarded this title. 12:8 | **And the image of the Lord he will behold:** Precisely because Moses saw the “image of the Lord,” he knew better than anyone else that God does not have a body or any physical

form. The Rambam (*Sefer HaMadda, Hilkhot Yesodei HaTorah* 7:6; 9:1) speaks clearly and strongly about the uniqueness of the level and experience of Moses’ prophecy, and about its centrality with regard to the sanctity of Torah. The Sages expressed this in the following way:

All the prophets observed their prophecies through an obscure looking glass; Moses observed his prophecies through a clear looking glass (*Yevamot* 49b). It is precisely because the other prophets observed their prophecies through an obscure looking glass that they saw

- 10 The cloud**, representing God’s revelation, **withdrew from upon the Tent, and behold, Miriam was leprous like snow**, which was an expression of God’s anger. **Aaron turned to Miriam; and behold**, he discovered that **she was leprous**. Moses was also present, or at least in close proximity, to this incident, but he was, at this point, uninvolved. God addressed Aaron and Miriam, and it was they who were chastised and punished. The Sages said that Aaron was also struck with leprosy but the verse does not mention this point in order to protect Aaron’s honor, as he was the High Priest and he was not the one who initiated the discussion about Moses.⁴⁵
- 11 Aaron said to Moses: Please my lord, do not place sin upon us, as we have been foolish, and we have sinned** by saying things that we should not have said. Aaron, Moses’ older brother, had already been following Moses’ directives before this incident, and had served as his assistant, but he had viewed himself as comparable to Moses. Now, after hearing God’s rebuke, Aaron can only speak to Moses with absolute subservience. Their brotherly relationship and working relationship are no longer relevant, and Aaron turns to his brother with his supplication.
- 12 Please, let her not be as a corpse, who when he emerges from his mother’s womb, half his flesh was consumed.** Some interpret the verse as follows: Please, do not be as a corpse. According to this interpretation, Aaron is not requesting that Miriam should not be like a corpse, but is rather asking
- Moses not to be like a corpse. Since Miriam is his sister, and it is as though she is almost dead, it is as though part of Moses’ flesh is consumed as well. A similar example can be found in Genesis 37:27, where Judah states about Joseph: “as he is our brother, our flesh.” Consequently, Aaron says to Moses: Even if you do not want to act on our behalf, act for the benefit of your own flesh.⁴⁶
- 13 Moses cried out^D to the Lord, saying: God, please, heal her now.**
- 14 The Lord said to Moses: If her father spit in her face** and thereby humiliated her, **wouldn’t she be ashamed** to leave her house for **seven days** until the humiliation would subside? God afflicted Miriam with leprosy as a form of public disgrace, which is equivalent to spitting in her face. Consequently, **she shall be quarantined outside the camp seven days** as a leper, **and then she shall be readmitted** to the camp. Alternatively, the last phrase of this verse may be rendered: And then she shall be cured.⁴⁷
- 15 Miriam was quarantined outside the camp seven days**, in accordance with the law of a leper; **and the people did not travel until Miriam’s readmission**, because despite her sin she was an eminent individual and deserved the honor of the nation waiting for her.
- 16 Then**, when Miriam had recovered, **the people traveled from Hazerot, and encamped** in a different location **in the wilderness of Paran**.⁴⁸

Maftir

DISCUSSION

extraneous images. This lack of clarity, though, was in the eyes of the beholder or the glass through which he was looking. One who clearly observes the prophetic vision as it is does not see extraneous images.

12:13 | **Moses cried out:** There were instances when Moses engaged in lengthy prayers, whether for himself or for the Israelites. Here, Moses prays succinctly and intensely for another individual standing nearby, with the brevity of

the prayer expressing Moses’ personal pain. This is not a prayer that was carefully formulated but rather a desperate plea for a cure for his sister (see *Sifrei; Berakhot* 34a).

וְהֵעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהִנֵּה מְרִים מִצְרַעַת פִּשְׁלָג וַיִּפֹּן אֶהְרֹן אֶל־מְרִים וְהִנֵּה
 מִצְרַעַת: וַיֹּאמֶר אֶהְרֹן אֶל־מֹשֶׁה בִּי אֲדֹנָי אֶל־נָא תִשֶׁת עָלֵינוּ חַטָּאת אֲשֶׁר
 נֹאֲלַנּוּ וְאֲשֶׁר חֲטָאנוּ: אֶל־נָא תְהִי כַּמֶּת אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֹם אֲמוֹ וַיֵּאכַל חֲצִי
 בְּשָׂרוֹ: וַיִּצְעַק מֹשֶׁה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ:
 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה וְאַבְיָה יֶרֶק יֶרֶק בְּפִנְיָהּ הֲלֹא תִכְלֹם שִׁבְעַת יָמִים תִּסְגָּר
 שִׁבְעַת יָמִים מְחוּץ לַמַּחֲנֶה וְאַחַר תֵּאֲסֹף: וַתִּסְגָּר מְרִים מְחוּץ לַמַּחֲנֶה שִׁבְעַת
 יָמִים וְהָעַם לֹא נָסַע עַד הָאֲסֹף מְרִים: וְאַחַר נָסְעוּ הָעַם מִחֲצֹרוֹת וַיַּחֲנוּ בְּמִדְבַר
 פָּאָרָן:

מפסיד

רש"י

"וְהֵעֵנָן סָר מֵעַל הָאֹהֶל וְהִנֵּה מְרִים מִצְרַעַת פִּשְׁלָג" (דברים ג, כג), הַשִּׁיבוּ: "רַב לָךְ" (שם פסוק כו): רַפָּא נָא לָהּ. מִפְּנֵי מַה לֹּא הִחְדִּיר מֹשֶׁה בְּתַפְלָה? שֶׁלֹּא יְהִי וְשֶׁחָל אֲזַמְרִים, חֲחוּתוֹ עֹמֶמֶת בְּנֶגְהָ וְהוּא עֹמֵד וּמְדַבֵּר בְּתַפְלָה:

יד | וְאַבְיָה יֶרֶק בְּפִנְיָהּ. וְחַס אֲבִיָּה הַדָּחָה לָהּ פְּנִים זֹעֵפֹת "הֲלֹא תִכְלֹם שִׁבְעַת יָמִים", קַל וְחִמְרָה לְשִׁבְיָה חֲרַבְיָה נֶעֱשֶׂה יוֹם, חֲלָל דִּי לְפָא מִן הַדִּין לְהִיּוֹת פְּגִדוֹן, לְפִיכָךְ חָף בְּגִיפְתֵי "תִּסְגָּר שִׁבְעַת יָמִים": וְאַחַר תֵּאֲסֹף. אֲזַמְרִים חֲנִי, כֹּל הַחֲסִיפֹת הַחֲמוּדוֹת בְּמִנְדְּעִים, עַל שֶׁ שְׂהוּא מְשַׁלֵּחַ מִחוּץ לַמַּחֲנֶה וְכִשְׂהוּא נִקְרָא נִחְסֵף חָל הַמַּחֲנֶה, לְכַךְ פְּתוּב עַל חֲסִיפָה, לְשׁוֹן הַכְּנֵסָה:

טו | וְהָעַם לֹא נָסַע. זֶה הַכְּבוֹד חֲלַק לָהּ הַמְּקוֹם בְּשִׁבְלֵי שְׂעָה חֲחִית שְׁנֵתְעַבְדָּה לְמֹשֶׁה בְּשֶׁהֲשִׁלְךָ לִחְאוֹ, שְׁנִימֶר: "וַתִּתְנֶבַח חֲחוּתוֹ מִכִּיחַ" וְגו' (שְׁמִית ב, ד):

מי מסצקה חו מי מטצהקה? חני חי חספער לרחותה, שחני קרוב וחי קרוב רוחה חת הנעעם, וכהן חחר חין פעולם וזהו חסער בנחתו מרחם חמו:

יג | אֵל נָא רַפָּא נָא לָהּ. בִּחַ הַפְּתוּב לְלַמּוּד דְּדָךְ חֲקוֹ, שְׁהַשׁוּחַל דְּבַר מַחְבְּרוֹ גִּירָךְ לֹמֵר שְׁנִים חו שְׁלֶשֶׁה דְּבָרֵי תַחְנוּנִים, וְחֲחַר כֶּךָ יִבְקַשׁ שְׁחֹלְתֵינוּ: לֵאמֹר. מַה תִּלְמוּד לֹמֵר? חֲמַר לוֹ: הַשִּׁיבֵנו חֵם חֲתָה מִרְפַּח חֲוָתָה חֵם לָחוּ, עַד שְׁהִשִּׁיבוּ: "וְאַבְיָה יֶרֶק יֶרֶק" וְגו'. רַבִּי חֲלֵנָה בֵּן עֵזְרִיָּה אֲזַמְרִים: בְּחַרְבְּעָה מִקֹּמוֹת בְּקַשׁ מֹשֶׁה מְלַכְעֵי הַקְּדוּשָׁה בְּדוּךְ הוּא לְהַשִּׁיבוֹ חֵם יַעֲשֶׂה שְׁחֹלְתֵינוּ חֵם לָחוּ. כִּיּוֹצֵא בוֹ: "וַיִּדְבַּר מֹשֶׁה לְפָנֵי ה' לֵאמֹר" וְגו' (שְׁמִית ג, יב), מַה תִּלְמוּד לֹמֵר: "לֵאמֹר?" הַשִּׁיבֵנו חֵם גֹּחֲלֵם חֲתָה חֵם לָחוּ, עַד שְׁהִשִּׁיבוּ: "עֲתָה תִרְחָח" וְגו' (שם פסוק ח), כִּיּוֹצֵא בוֹ: "וַיִּדְבַּר מֹשֶׁה חָל ה' לֵאמֹר יִתְקַד ה' חֲלֵהי רְחוּחַת לְכָל בְּשָׂר" (לְחֹן כ, טו-טז), הַשִּׁיבוּ: "קַח לָךְ" (שם פסוק יח), כִּיּוֹצֵא בוֹ:

י' וְהֵעֵנָן סָר. וְחֲחַר כֶּךָ "וְהִנֵּה מְרִים מִצְרַעַת פִּשְׁלָג", מִשָּׁל לְמַלְכָּה שְׁחֲמַר לְפָגְעוֹ: דְּדָה חֲת בְּנֵי, חֲכַל לֹא תִרְדְּנוּ עַד שְׁחֲלָךְ מִחֲלָךְ, שְׁחֲמֵי עָלֵינוּ:

יא | נֹאֲלַנּוּ. פְּתַגְמוֹ, לְשׁוֹן חֲוִיל:
 יב | אֵל נָא תְהִי חֲחוּתֵנוּ זוֹ: כַּמֶּת. שְׁהַמְלַכֵּעַ חֲשׁוֹב כַּמֶּת, מַה מִּתְּ מִטְמִיחַ בְּבִיחָה חָף מְנַדְּעַ מִטְמִיחַ בְּבִיחָה: אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ מִרְחֹם אֲמוֹ. 'חֲמוּנֵי' הִיָּה לוֹ לֹמֵר, חֲלָל שְׁכִינָה הַפְּתוּב. וְכֵן 'חֲצִי בְּשָׂרֵנוּ' הִיָּה לוֹ לֹמֵר, חֲלָל שְׁכִינָה הַפְּתוּב. מִחֲחַר שְׁיַצְחָת מִרְחֹם חֲמוּנֵי, הִיָּח לָנוּ כְּחֹלוֹ נִיכָל חֲצִי בְּשָׂרֵנוּ, כְּעֵנֵן שְׁנִימֶר: "כִּי חֲחוּתֵנוּ בְּשָׂרֵנוּ הוּא" (בְּרַחֲשִׁית לו, כו), וְלִפִּי מִשְׁמַעוֹ, חָף הוּא נִקְרָא כֶּךָ, חִין רְחִיץ לְחֵם לְהַעֲיֵחַ חֲחִת חֲחוּתוֹ לְהִיּוֹת כַּמֶּת: אֲשֶׁר בְּצִאתוֹ. מִחֲחַר שְׁיַצְחָ זֶה מִרְחֹם חֲמוֹ שֶׁל זֶה שִׁישׁ כִּחַ בִּידוֹ לְעוֹד וְחִינוּ עֹזְרוֹ, הִרִי נִיכָל חֲצִי בְּשָׂרוֹ, שְׁחֲחוּתוֹ בְּשָׂרוֹ הוּא. דְּבַר חֲחַר, "חָל נָח תְהִי כַּמֶּת" - חֵם חֲיִנְךָ דּוֹסְחָה בְּתַפְלָה,

Haftara for Behaalotekha

Visions of the Prophet Zechariah

ZECHARIAH 2:14–4:7

chosen ones, and the division and decentralization of the national leadership. The *haftara* recalls the traditional model of leadership in Israel, which was split between the priests, the descendants of Aaron, such as Yehoshua the High Priest, and the political rulers from the house of David, such as Zerubavel.

At the time of this prophecy, the city of Jerusalem is desolate, sparsely inhabited, and surrounded by hostile peoples. The prophet Zechariah, who is probably one of the few to immigrate from Babylonia to Israel with Zerubavel after the declaration of Cyrus, offers words of support to Yehoshua the High Priest and Zerubavel, and perhaps through them to the residents of Jerusalem in general. He encourages the building of the Temple and declares to the people of Jerusalem that in the future the city will be restored to its position of greatness.

- 2 14 Sing and rejoice, daughter of Zion, for here I come and I will
15 dwell in your midst – the utterance of the Lord. Many nations
will accompany the Lord on that day, and they will become My
people, and I will dwell in your midst, and you will know that
16 the Lord of hosts sent me to you. The Lord will bequeath his
portion to Judah on the sacred land, and He will again choose
17 Jerusalem. Hush, all flesh, before the Lord, for He is roused
3 1 from His abode of sanctity. He showed me Yehoshua the High
Priest, standing before the angel of the Lord and the accuser
2 standing on his right to accuse him. The Lord said to the ac-
cuser: May the Lord rebuke you, the accuser, and may the Lord
who has chosen Jerusalem rebuke you. Is this not a firebrand
3 salvaged from the fire? Yehoshua was clothed in filthy garments
4 and standing before the angel. He responded and said to those
standing before him, saying: Remove the filthy garments from
upon him. He said to him: Behold, I have removed your iniq-
5 uity from upon you and have clothed you in clean garments. I
said: Let them place a pure turban on his head. They placed the
pure turban on his head and clothed him with garments and the
6 angel of the Lord was standing. The angel of the Lord warned
7 Yehoshua, saying: So said the Lord of hosts: If you follow My
ways, and if you keep My commission and judge My house as
well as guard My courtyards, I will set you walking among these
8 standing. Hear now, Yehoshua the High Priest, you and your
colleagues who sit before you, as they are men of distinction,
9 for behold, I bring My servant, Zemah. For behold, the stone
that I placed before Yehoshua has seven hues on one stone; be-
hold, I am engraving its etching – the utterance of the Lord of
hosts – and I will remove the iniquity of that land in one day.
10 On that day – the utterance of the Lord of hosts – each of you
will invite his neighbor beneath the vine and beneath the fig
4 1 tree. The angel that spoke with me returned and woke me like
2 a man that is awakened from his sleep. He said to me: What do
you see? I said: I saw, and behold, a candelabrum of gold in its
entirety, with a bowl on its top and its seven lamps on it. There
3 are seven pipes for each of the lamps that are on its top. Two
olive trees are over it, one on the right of the bowl, and one on
4 its left. I answered and said to the angel that spoke with me,
5 saying: What are these, my lord? The angel that spoke with me
responded and said to me: Don't you know what these are? And
6 I said: No, my lord. He responded and said to me, saying: This
is the word of the Lord to Zerubavel, saying: Not by might, and
7 not by power, but by My spirit, said the Lord of hosts. Who
are you, great mountain? Before Zerubavel you will become
a plain. He will take out the keystone, with shouts of: Grace,
grace, to it.

הפטרת
בהעלתך

ב יד רַנִּי וְשִׁמְחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשִׁכַנְתִּי בְתוֹכְךָ נְאֻם־יְהוָה: וְנִלוּוּ גוֹיִם רַבִּים אֶל־יְהוָה זכריה
 טו בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיוּ לִי לְעַם וְשִׁכַנְתִּי בְתוֹכְךָ וַיְדַעַת כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלַחְנִי אֵלֶיךָ: וְנָחַל יְהוָה
 טז אֶת־יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אֲדַמַּת הַקֶּדֶשׁ וּבַחֲדָשׁ עוֹד בִּירוּשָׁלַם: הִס כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי יְהוָה כִּי נֶעֱזַר
 יז מִמְּעוֹן קִדְשׁוֹ: וַיִּדְאַנִּי אֶת־יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי מִלְאָךְ יְהוָה וְהַשֹּׁטֵן
 כ א עֹמֵד עַל־יְמִינִי לְשֹׁטְנוֹ: וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשֹּׁטֵן יַגְעֵר יְהוָה בְּךָ הַשֹּׁטֵן וַיַּגְעֵר יְהוָה בְּךָ הַבַּחֲדָר
 ב בִּירוּשָׁלַם הַלּוֹא זֶה אֹד מִצֵּל מַאֲשׁ: וַיְהוֹשֻׁעַ הָיָה לְבָשׁ בְּגָדִים צוּאִים וְעֹמֵד לִפְנֵי הַמִּלְאָךְ:
 ג וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־הָעֹמְדִים לִפְנֵי לְאֹמֶר הַסִּירוּ הַבְּגָדִים הַצּוּאִים מֵעַלְיוֹ וַיֹּאמֶר אֵלָיו רֵאֵה
 ד הַעֲבַרְתִּי מֵעַלְיֶךָ עוֹנֶךָ וְהַלְבַּשׁ אֶתְךָ מַחֲלָצוֹת: וַאֲמַר יִשְׁיִמוּ צַנִּיף טְהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ וַיִּשְׁיִמוּ
 ה הַצַּנִּיף הַטְּהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ וַיַּלְבִּשֻׁהוּ בְּגָדִים וּמִלְאָךְ יְהוָה עֹמֵד: וַיַּעַד מִלְאָךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ
 ו ז לְאֹמֶר: כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־בְּדַרְכֵי תֵלֶךְ וְאִם אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם־אֶתְּהַ תִּדְרִין
 ח אֶת־בֵּיתִי וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֻצְרֵי וְנָתַתִּי לְךָ מֵהַלְכִים בֵּין הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה: שִׁמְע־נָא יְהוֹשֻׁעַ
 ט הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אֶתְּהָ וְרַעֲיֶךָ הַיֹּשְׁבִים לִפְנֶיךָ כִּי־אֲנִשִּׁי מוֹפֵת הִמָּה כִּי־הִנֵּנִי מֵבִיא אֶת־עַבְדִּי
 י צִמְחָ: כִּי וְהִנֵּה הָאֲבֵן אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ עַל־אֲבֵן אַחַת שִׁבְעָה עֵינַיִם הִנֵּנִי מִפְתַּח פֶּתָחָהּ
 יא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וּמִשְׁתֵּי אֶת־עוֹן הָאָדָמָה הָיָה בַּיּוֹם אֶחָד: בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת
 יב ד תִּקְרְאוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ אֶל־תַּחַת גֹּפֶן וְאֶל־תַּחַת תְּאֵנָה: וַיֵּשֶׁב הַמִּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי
 יג וַיַּעֲדֵנִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר־יַעֲזֹר מִשְׁנָתוֹ: וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֵאֵה וַיֹּאמֶר רֵאֵתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת
 יד זֶהָב כֶּלֶה וְגִלְהָה עַל־רֹאשָׁהּ וְשִׁבְעָה נֹרְתֵיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוֹצְקוֹת לְנֹרוֹת אֲשֶׁר עַל־
 טו רֹאשָׁהּ: וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיְמִין הַגִּלְהָה וְאֶחָד עַל־שְׂמֹאלָהּ: וַאֲעַן וַאֲמַר אֶל־הַמִּלְאָךְ
 טז הַדֹּבֵר בִּי לְאֹמֶר מַה־אֵלֶּה אֲדַנִּי: וַיַּעַן הַמִּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הַלּוֹא יָדַעְתָּ מַה־הִמָּה
 יז אֵלֶּה וַאֲמַר לֹא אֲדַנִּי: וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לְאֹמֶר זֶה דְּבַר־יְהוָה אֶל־זָרְבָבֶל לְאֹמֶר לֹא בְחִיל וְלֹא
 יח בְּלֹחַ כִּי אִם־בְּרוּחִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת: מִי־אַתָּה הִרְגָדוֹל לִפְנֵי זָרְבָבֶל לְמִישֹׁר וְהוֹצִיא
 יט אֶת־הָאֲבֵן הָרִאשֹׁה תְּשִׂאוֹת תָּן וְחָן לָהּ: